



המרכז לסייע והכוונת תלמידים

להצטרפות לקבלת העלון במייל
dirshu@dirshu.co.il

ווזוג
בית היין
אוצרות והלומים לאהבת תורה ויראת שמים

הסמך נדרר

מאת מרגן ורבנן גדולי הדור זצ"ל,
ראשי ורמ"י ישיבת פוניבז' לצעירים
לפני למעלה מיובל שנים, המפרטים
את סדרי הלימוד והאופן הנדרש
ללימוד בישיבות הקטנות.



הוא הסתכל עלי בעיניים זועמות
ואמר לי: הרב שמואל, תשמע טוב,

**אם הבן שלי יעז
להוציא את הרגל
ממפתן הבית כדי
ללכת לישיבה, אני
נועל אותו במחסן
חזק לו כל יום
אוכל מהחלון**

/// עמוד 19



**באחד מתלמודי
התורה בהם
עבדתי. היה תלמיד
מאוד חכם ומאוד
מוכשר**

אבל היתה לו בעיה שהוא היה 'יולדע
חיה'. בעברית קוראים לזה 'פרא
אדם'...

/// עמוד 15



**מדוע סגנון
חסירת שיחות
המוסר של
המשגיח רבי
מאיר חדש
צוק"ל,
היה רצוף
שתיקות?**

/// עמוד 13



**גילה לי אבי הגאון
הצדיק זצ"ל בעל
"מעדני השולחן",
קעט מסודות סדר
לימודו...**

הגה"צ רבי גמליאל רבנוביץ שליט"א
על הדרך להגיע למדרגות אהבת
התורה

/// עמוד 7

**"הוחלט, כי כל ר"מ
ישתדל להקדיש לכל
הפחות 1-2 פעם
בחדש כרבע שעה
לכל תלמידו בשיעור
לשיחה אישית, בה
יעשה למען הכר את
בעיותיו האישיות,
וישתדל למצוא מרפא
להם..."**



מסמך נדיר ומרתק

**מאת מרנן ורבנן גדולי הדור זצ"ל,
ראשי ורמ"י ישיבת פוניבז' לצעירים
לפני למעלה מיובל שנים, המפרטים
את סדרי הלימוד והאופן הנדרש
ללימוד בישיבות הקטנות.**

יעקב א. לוסטיגמן

במסגרת מלאכת הקודש המבוצעת על ידי צוות 'בית היין', במטרה להביא פניני השקפה והדרכה מפי גדולי הדור ומפיהם של מחנכים ותיקים, נפל לידינו מסמך נדיר ומרתק, המתאר אסיפה של חברי הצוות הרוחני בישיבת 'בתי אבות' הלא היא ישיבת פוניבז' לצעירים.

את העתק המסמך קיבלנו מאת הגאון רבי לוי גרוסברד שליט"א, ראש ישיבת 'תורת חיים' בבית שמש, ונכדו של הגאון רבי צבי שרגא גרוסברד זצ"ל, שהיה מייסדי הישיבה יחד עם הרב מפוניבז' זצ"ל.

"חשיבותו של מסמך זה רבה מאוד, לא רק בגלל שהוא מסמך ישן ובגלל שמוזכרים בו שמותיהם של גדולי הדור, אלא גם כי מדובר במוסד תורני בעל השפעה מכרעת", אומר הגר"ל גרוסברד שליט"א בשיחה עם 'בית היין'.

"כשהקים הרב מפוניבז' זצ"ל, את הישיבה לצעירים, היא הפכה להיות ספינת הדגל של עולם הישיבות. הישיבה הזאת עיצבה את דמותה של הישיבה הקטנה.

"לפני כן לא היה סדר שלישי בישיבות הקטנות, בגלל שהנהלות הישיבות רצו לחסוך את העלויות של הגשת ארוחת ערב לתלמידים.

"אבל סבי הגרש"צ גרוסברד זצ"ל רצה להנהיג לימודי סדר שלישי גם בישיבה קטנה, ועל כן סבתי ע"ה חגרה בעוז מתניה, יחד עם בנותיה ולקחו על עצמן עול זה, להכין ארוחת ערב ל-180 תלמידים, להשגת המצרכים ונקיין המקום וכל המסתעף. פעולה זאת הביאה לקנאת סופרים מבורכת, ושאר הישיבות חיקו נוהג זה, ועד היום לומדים סדר שלישי בכל הישיבות הקטנות הודות לאותה מסירות נפש שנהגו בעצמם באותן שנים.

"כך גם סדר לימוד במוצאי שבת שהונהג שם ולצדו סעודת מלווה מלכה שהיתה סבתי מכינה לתלמידים וגם מגישה להם.

"הישיבה הכניסה מושגים רבים לעולם הישיבות כמו משמרות הלימוד באלול ועשי"ת שנטלו בהם חלק כל בני הישיבה ללימוד תורה בהיכל הישיבה בכל שעות היממה. בלילי שישי, במשך כל השנה, היו ממשיכים את הלימוד הרב אחרי הזמן הרגיל, והייתה הסבתא שולחת עוגות וכו' להרנין ולהיטיב לבם.

"שמעתי מבחורים שלמדו אז שהנהגות אלו בישיבה, והרוח החיה שהיתה שם הטמיעו בקרבם את ההרגשה שהם מקיימי העולם.

"ומעבר לבניין הקומה הרוחנית של אותם בחורים שלמדו שם, ישיבת פוניבז' לצעירים, הובילה את הקו, התווה את הכיוון וטבעה את צורת ההתנהלות של כל הישיבות לצעירים עד עצם היום הזה.

באסיפה שהתקיימה אור לכ"ג ניסן, כהכנה לקראת זמן הקיץ הקרב ובא, השתתפו חברי הצוות הרוחני, שלימים הפכו להיות מנהיגי הדור ושמו של כל אחד ואחד מהם נישא לשם ולתהילה כאחד מגאוני קמאי מעתיקי השמועה אשר הקימו עולה של תורה בארץ הקודש, לאחר השואה האיומה, והנהיגו את הדור על מי מנוחות.

השנה בה התקיימה אותה אסיפה אינה ידועה, אבל ידוע לנו מתוך המסמך שהגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל כיהן באותה עת כר"מ בישיבה, ומשיחה עם בנו הרה"ג רבי אורי קסלר שליט"א, האחראי על תוכניות 'הדף היומי' ב'דרשו', אנו למדים שהגר"ש זצ"ל כיהן כר"מ בישיבה החל משנת תש"כ, ועד אלול תשכ"ז.

אנו קוראים לציבור לסייע בפענוח החידה אודות השנה המדויקת בה נכתב המסמך, אם על ידי השמות האחרים המוזכרים בו ואם על ידי התקנות המוזכרות במסמך, שתלמידי הישיבה באותה העת עשויים לזכור, כמו למושל החלפת סדר לימוד ההלכה מ'משנה ברורה' לחיי אדם, בתחילתו של זמן הקיץ, וכדו'.

את גדולי התורה המופיעים במסמך נכתוב כאן לפי הסדר בו נכתבו שמותיהם בפרוטוקול עצמו: מרן המשגיח הגה"צ רבי צבי שרגא גרוסברד זצ"ל, מרן ראש הישיבה הגאון רבי מיכל

יהודה ליפקוביץ זצ"ל, מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן

זצ"ל, ראש הישיבה מרן הגאון רבי שמואל איינשטיין זצ"ל, ראש

הישיבה מרן הגאון רבי ישראל בן שלום זצ"ל, ראש הישיבה מרן

הגאון רבי נפתלי נבנצל זצ"ל ורבה הראשון של מודיעין עילית, מרן

הגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל, שכאמור שימש באותן שנים כר"מ בישיבה.

במסמך כותב מזכיר הישיבה הרה"ג רבי ברוך

זאב דויטש כי "לאחר שהנוכחים שמעו מפי

היז"ר, הרה"ג צ.ש. גרוסברד שליט"א, על

מטרת ישיבה זו,





שהיא להתוות קו לדרכה הרוחנית של הישיבה בזמן הלימודים הקיצי הבעל"ט, ולאחר ששמעו הצעות רבות מפי כל המשתתפים ליעול הלימודים והחנך בישיבה למען תקן דברים שבוקרו לשמם ע"י הורים והנוכחים עצמם, למען העלות את רמת הישיבה ולהרים קרנה: הוחלטו ההחלטות הבאות."

בשורות הבאות משרטטים חברי הצוות הרוחני את צורת התנהלותה של הישיבה בכל הקשור ללימוד, הן בהספק, הן ברמת הלימוד, המבחנים, קצב החזרות ועוד.

"יש להספיק בשעור א' 9 דפים לחדש (לערך עמוד ליום), בשעור ב' 10 דפים ובשעור ג' 11-12 דפים", נכתב במסמך ומיד לאחר מכן הבהרה כי "תכנית זאת הביאה בחשבון גם את ההחלטה דלהלן על מתן שהות מספקת לחזרות השבועיות, לאלה, של סיומי ענינים ושל סוף-זמניות".

באשר לשיעורים מחליטים חברי הצוות כי "שני שעורים) ביום ינתנו, אחד לפני ואחד אחרי הצהרים. בימים א-ה ימשיכו ללמוד את הגמרא (בתחילת השעורים אחה"צ תהא חזרה על השעור שהוגד לפנה"צ) ואילו השעור בעש"ק לפנה"צ וש"ק אחה"צ אך חזרה על מה שנלמד במשך השבוע ואמירת חדושים בו - בכלליות".

מעניין כי במסמך לא מוזכרת חלוקת בין לימוד בעיון ללימוד בבקיאות, ואדרבה ניתן להסיק כי אחרי הצהרים היו ממשיכים את הנלמד בשיעור שנמסר לפני הצהרים.

התנאי לעלות שיעור

תחת הקטגוריה 'חזרות ובחינות'. מבהיר המסמך כי "כל שבוע (מו)קדש הסדר בעש"ק לפנה"צ ויום ש"ק כולו לחזרה על הדפים שנלמדו במשך השבוע, כל יום א' בשבוע, בתחילת הסדר, בשעה 8:30, יבחן כל ר"מ את בני שעורו יסודית בכמות שנלמדה ויצוין ציונים אצלו, שיימסרו להמשגיח הרוחני, הגרצ"ש שליט"א. בסיום ענין מסוים בגמרא ינתנו לתלמידים מספר ימים (ללא שעורים), לפי הצורך, לחזרה כללית על כל הענין ותערכנה בחינות לכלל השעור ושעור. (בעקבות הבדלי הכמות הנלמדת בשעורים השונים (חסרות שתי מילים) אלה בזמנים שונים). בשעורים א' וב' יבחנו, מלבד מגידי השעור, גם הגרצ"ש הגרא"ל והגרמ"י שליט"א, ואלו בשעור ג' ישתדלו, כי גם מישהו מרמ"י הישיבה הגדולה יהא בין הבוחנים.

"הוצעו אולם טרם נקבעו פרטיהן של חזרה ובחינה כללית בסוף כל זמן למודים. אולם הוחלט, כי כל העברה משעור לשעור גבוה יותר תותנה בהצלחת בחינה מתאימה, שתיערך באופן אישי לכל תלמיד העומד להעברה ושהציונים מהבחינות שבמשך השנה ישפיעו גם הם על ההעברה".

בסעיף העוסק בלימוד הלכה מחליטים חברי הצוות של הישיבה כי "השעור במשנה ברורה אחרי התפלה יוחלף בשעור בחיי אדם, אשר ילמדוהו התלמידים ב"חברותות" תחת פקוח הגרצ"ש שליט"א. הכמות השבועית הנלמדת תיקבע מראש ע"י הנ"ל והחלקים, אשר יש להניח, כי התלמידים יתקשו בהבנתם, יוסברו בשעור על ידו. כל עש"ק בבקר יבחן הגרצ"ש שליט"א את ההלכות שנלמדו בשבוע".

חברי הצוות קובעים גם כי "על התלמידים יוטל לגמור כל שבוע את לימוד הפרשה עפרש"י והוצע, כי גם לימוד זה ייבחן בבחינה שבועית".

סוגיא מעניינת מאוד שנידונה בישיבת הצוות ולא הוכרעה, היא סוגיית האופן בו יש ללמוד מוסר בישיבה לצעירים: "הושמעו דעות, כי לימוד המוסר ע"י התלמידים לבדם אין בו משום תועלת רבה בגיל זה. לעומת זאת נראה לרצוי ביותר ללמוד בפני התלמידים שעור קצר מתוך ספרי מוסר. לא החלט סופית האם הדבר ייעשה ע"י מגידי השיעורים, יום-יום בתחלת השעור או בצורה כללית, בערב, ע"י הגרצ"ש שליט"א".

עם זאת, חברי הצוות תמימי דעים כי יש לחזק את עניין לימוד המוסר בישיבה כדלהלן: "צוין רפיון מסוים בהתחזקות במדות נעלות, בהתעוררות בדקדוק המצוות ובשקיפה על לימודים אצל תלמידים מסויימים ולכן החלט להתמיד בלימוד המוסר כנ"ל ולטקס עצות למען הביא חזק בדרכים שונות ביראת ה'. ש"היא אוצרו".

מעניין כי במסמך לא מוזכרת בין לימוד בעיון ללימוד בבקיאות, ואדרבה ניתן להסיק כי אחרי הצהרים היו ממשיכים את הנלמד בשיעור שנמסר לפני הצהרים.



נושא נוסף, מעניין במיוחד לאור העובדה שמשנתפי השיבה הם ארזי הלבנון אדירי התורה, אשר לא פסק פיהם מלעסוק בדברי תורה אפילו לרגע קט, ובכל זאת ממקומם הרם היטיבו להשקיף כלפי מטה, אל תוך לבם של התלמידים הצעירים, ולהבין את הלך רוחם ואת צרכיהם האחרים, מעבר ללימוד עצמו.

משנתפי השיבה "הצביעו על חשיבות הרבה בקיום קשרים אישיים בין הרמ"ם ובין התלמידים. ה(ו)חלט, כי כל ר"מ ישתדל להקדיש לכה"פ 1-2 פעם בחדש כרבע שעה לכל תלמידו בשעור לשיחה אישית אינטימית, בה יעשה למען הכר את בעיותיו האישית, המשפחתיות או סוציאליות, את הדברים המועיקים עליו בישיבה: בשעור בסדרים, בלמודיו, בחברתו וישתדל למצוא מרפא להם - מזה: ומאידך ינצל הזדמנות זאת למען הטף מוסר באהבה לו, אם צו(ו)רך בכך, בקשר להליכותיו בקדש".

כמו כן "הצביעו על מחסור בהזדמנויות של פגישות לא-למודיות בין התלמידים בהשתתפות הרמ"ם. התלמידים צעירים הם והרגשתם הטובה במסגרת השיבה עלולה להעלות גם מדת הסתגלותם לסדרי השיבה ואף חשקם בלמודים.

"לא רק בישיבות חסידיות אלא גם במתנגדיות מקיימים כיום גם הגישה בליל ש"ק סעודה שלישית או סעודת מלוה מלכה בצוותא או תתכן פגישה במסגרת מסיבות ר"ח וכדו'. החלט, כי תוקדש שימת - לב למציאת דרכים להגביר קשרים במסגרות כאלה וכן להפעיל את התלמידים לפעילות "חברתית" בשטח ע"י הטלת תפקידים "מנהלתיים" עליהם (ו"ע) [וע"י] מנוי ועדות שונות".

ולסיום, אומר הגר"ל גרוסברד שליט"א בשיחה עם 'בית היין'. "במסמך הזה שנחשף עתה, אנחנו מקבלים הצצה קטנה לצורה שבה התקבלו ההחלטות והנושאים שהיו לנגד עיניהם של רבותינו ראשי הישיבות בבואם לעצב את עתידו של עולם התורה"



במ התנהלה הרוחנית ע' ישיבה "בתי-אבות" ע"י ישיבה פוזניצ'נה
פח ארז לכ"ג בג'טו. מעור ישיבה פוזניצ'נה. גני - בוק.

הרמ"ג ז. בן מנחם שליט"א
הרמ"ג ב. ב. נכבד. שליט"א
הרמ"ג ש. קטלר שליט"א
רמ"ג ב. ז. דויטש

הרמ"ג ז. ב. גרוטברג שליט"א
הרמ"ג ש. ל. לינקוביץ שליט"א
הרמ"ג א. ל. שטיינמן שליט"א
הרמ"ג ש. אינשטיין שליט"א

לאחר שהנזכרים ספקו כי הי"ד, הרמ"ג ז. ב. גרוטברג שליט"א
על משה ישיבה זו, שהיו להמונה זו לדרך הרוחנית של הישיבה
כדמו הלמודים הישנים והמנון הישנה, ולאחר שספקו הצעות רבות בני כל
המשתתפים לעול הלמודי והמנון הישנה, למען תהיה ישיבה זו שוקד
עם ע"י וודים והנזכרים צמם, למען תהיה ישיבה זו שוקד
וליהם קרנב: הנמלסו התלפסות הבאות:

א. לפני ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
במערב ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, 11-12 ישיבת המעור

ב. השעורים שני פעם בשבוע, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)

ג. הנרות ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)

ד. השעורים שני פעם בשבוע, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)

ה. לפני ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)

ו. השעורים שני פעם בשבוע, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)

ז. השעורים שני פעם בשבוע, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)
ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור, ב'טו, ג'טו, ישיבת המעור (מערב ישיבה)


החלמידים לבדם אין בו
זאת נראה לרצוני ביותר
מחון ספרי מוסר. לא
מבדרי השעורים, יום-יום
בערב, ע"י הגרמ"ש שליט"א
מדון נעלות, בהתעוררות
בדים אצל החלמידים מפו"מים
מוסר כנ"ל ולפסק עצות למען
ביראה ה' ש"היא אוברו".

ה' הרבה בקיט קשרים אישיים בין הרמ"ש
איוטמיים, בה יושא למען לכל תלמידו בשעור לשיחה אישית
או סוציאליות, זה הדברים המעיקים עליו בישיבתו, המשתתחים
בטורים, בלמודיו, בחברתו, ישתדל למוצא משה ישיבה
ומאידך ינצל הזדמנות זאת למען החך מוסר באהבה ל' אם
בין בכך, אצטק בקשר להליכותיו בקדש.

הצבנו על מסודר בהזדמנות של פגישות לשיחות בין
החלמידים בהשתתפות הרמ"ש. החלמידים מעירים הם והרגשות
הטובה במסגרת הישיבה עלולה להעלות גם מרח הסתגלותם לסדר
הישיבה ואף השקם בלמודים. לא רק בישיבות חסידיות, אלא
גם במחנות קיימים כיום גם הגישה בלי ל' ע"י פעולה
שלישית או פעולה מלוח מלכה בצורתה או תוכן הנישט בבתי
הישיבה ינצל הזדמנות זאת למען החך מוסר באהבה ל' אם
בין בכך, אצטק בקשר להליכותיו בקדש.

היום תרחיים

6



**גילה לי
אבי הגאון
הצדיק זצ"ל
בעל "מעדני
השולחן", מעט
מסודות סדר
לימודו...**



הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על הדרך להגיע למדרגות אהבת התורה

אבי זצ"ל גילה לי מעט מסודות סדר לימודו בלילה חורפי אחד קר וקפוא, כאשר כמעט לא יצא איש מביתו ונכסתי אצל אבי הגאון הצדיק זצ"ל בעל "מעדני השולחן", ומצאתיו יושב והוגה ביגיעה גדולה על חיבור ספריו. ברוב שעות היום והלילה לומד בלי חברותא, והיה כותב ומסדר את ספריו, וכשנצרך ללכת שאלות ועניינים סבוכים היו לו את החברותות שלו.

כאשר נסבה השיחה אודות מה ששאלתי ממנו, כיצד יכול הוא לשבת שעות על שעות בלי חברותא - גילה לי אבי זצ"ל מעט מסודות סדר לימודו, וכך אמר: "כאשר מתיישב אני ללמוד, יודע אני שהשם יתברך יושב עמי בעסק התורה, כפי שהעידו בנו חכמינו ז"ל הנ"ל בכל דבר שאני לומד ומסכם לעצמי הבנת הענין, סידורו וצורת עריכתו על גבי הספר, הרי אני כמת"עץ בדבר עם הקב"ה בכבודו ובעצמו היושב לנגדי כעת, ואז מרגיש אני אם השם יתברך מסכים עמדי בתורה זו או שאין זו תורת אמת! ובכן אינני יושב לבד כלל וכלל!!!"

את המעשה דלהלן שמעתי מפי המגיד הנודע, הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל.

בבני ברק היה חי בדור שלפנינו זקן ישיש אחד, הנקרא "רבי דוד דער מתמיד", שהיה מתמיד גדול ונפלא ושקדן עצום בניצול כל הרגעים בשלימות. עד כדי כך הגיעה מידת התמדתו בתורה הקדושה שלא היה בא לביתו ולמשפחתו כי אם לכבוד שבת קודש, וכל ימות השבוע היה אוכל וישן בבית המדרש ברוב התמדתו, כי לא רצה להפסיד את זמן ההליכה לביתו חזרה וכו' [וזה היה בהיותו בגיל שמונים בערך, כאשר רבי יעקב גלינסקי זצ"ל הכירו].

פעם שאלוהו כיצד זכה להגיע למדרגת אהבת תורה נפלאה כל כך, שבגיל זקנה ושיבה, כשכבר אין כוחו עמו, הוא יושב ושונה בהתמדה נפלאה כמו בחור צעיר?

פתח רבי דוד המתמיד וסיפר: בנערותי למדתי בישיבת 'וולוז'ין' המעטירה אצל הגאון בעל "בית הלוי" זצוק"ל. באותם ימים לא היה לי חשקת התורה כלל וכלל, לא אהבתי ללמוד, ולא מצאתי בזה כל ענין; רק הייתי מסתובב בריקנות ומשוחח עם בחורים על דא ועל הא, הכל הייתי עושה, רק לא ללמוד...

יום אחד הזמין אותי ראש הישיבה - הגאון רבי יושע בער - לשיחה נוקבת. הוא טען בפני לאמור: "הלא תדע כי איתא בגמרא (ברכות ו.) שאפילו יחיד שיושב ועוסק בתורה - שכינה כנגדו, שנאמר (שמות כ, כ) 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך'. אם כן, בכל פעם שהנך פותח את הגמרא, הרי באה השכינה הקדושה לשבת עמך, ונעשית לך חברותא; גם הקב"ה פותח את הגמרא לעומתך; כאשר הנך סוגר את הגמרא, הרי מוכרח השם יתברך גם כן לסגור את הגמרא כנגדך, ואין לשער גודל הצער שנגרם בזה לשכינה הקדושה! למה אתה מצער כל כך את השכינה?"

המילים המועטות הללו שדיבר עמי ה"בית הלוי" - סיים רבי דוד המתמיד - שנאמרו באש קודש מעומק נהמת ליבו הטהור, חדרו מאוד אל עומק לבבי ופעפעו בי כל הלילה. לא מצאתי מנוחה ומרוגע לנפשי. חילחלו הדברים מאד בתוכי, כיצד מצער אני כל כך את השכינה הקדושה?! לאחר אותו לילה שהתהפכתי על יצועי בבכיות נוראות ובחורטה עמוקה, הרגשתי שהפכתי לאיש אחר לגמרי, ומיד למחרת רוח חדשה התעוררה בקרבי, ומאז לא יכולתי בשום אופן לעזוב הגמרא!

מאז ועד היום, כל ימי חיי מפעפע בי זה המוסר שהוכיח אותי הבית הלוי, אף עד ימי הזקנה ושיבה! בכל פעם שפותח אני את הגמרא מזכיר אני את מאמר ה"ל הנ"ל, שכל היושב ושונה - שכינה הקדושה פותח גמרא כנגדו, ושוב אינני מסוגל לסגרה...

לפני למעלה ממאה שנה, התקיים באחד מבתי הכנסת הוותיקים שבשכונת שערי חסד שבירושלים קרתא דשופריא, שיעור לבעלי בתים. אחד מבני השיעור היה אדם מוזר מעט. הוא הגיע מרוסיה ללא שום מוכר ומשפחה. בראותו שמתקיים שיעורי ומי בבית הכנסת התיישב לו בקצה השולחן. הוא לא הבין כמעט כלום ממה שלומדים, ועם זאת התמיד להגיע אל השיעור מידי יום ביזמו. מתוך שלא הבין את החומר הנלמד היה נרדם וישן. ברם, תופעה מוזרה היתה אצלו, שמדי פעם בפעם תוך כדי מהלך השיעור היה נתפס בחרדה קצת, נרעד קלות, וממשיך בנמומו. כך היה מתנהג ימים הרבה. אילו היה מתיישב כך בישיבה בין בחורים, בודאי היו לוועגים ומתלוצצים על התנהגותו המוזרה... אבל באותו שיעור ישיבה חבורה חשובה של אנשים נכבדים ויראים ולא זלזלו בו חלילה. הם הניחו לו בהתנהגותו המוזרה, אף שהיה מאד לפליאה בעיניהם, על מה תופשת אותו חרדה ורעדה כזו מידי פעם ומדוע בכלל מקפיד הוא כל כך לבוא יום יום אל השיעור, כאשר בין כך ובין כך אינו מבין כלום?

ויהי היום, ושלג כבד מאד ירד בירושלים. היתה זו סופת שלגים בלתי נשכחת, המתרחשת אחת למאות שנים, עד שכינה אנשי ירושלים בשעתה: "השלג הגדול והנורא". השלג נערם ברחובות לגובה רב, שיבר הרבה עצים וכו' ולא היה אפשרי כמעט לאת מן הבתים.

כמובן, שביום זה לא ההין איש לצאת מביתו. אף אחד מבני החבורה לא בא אל השיעור. מגיד השיעור, שהיה אדם ירא ושלם, עשה חשבון לעצמו, שמה בכל זאת יבוא מאן דהוא אל השיעור. הוא החליט שאסור לבטל קביעות שיעור, יצא מביתו והלך במסירות נפש, תוך כדי התבוססות מסוכנת בשלג, והגיע לבית המדרש. שם להפתעתו מצא אדם אחד בלבד שבא אל השיעור, הלא הוא מיודענו הנ"ל, שלא ויתר על שום יום בשנה לבוא אל השיעור, וגם אל השלגים היה רגיל כבר מימי שבתו ברוסיה...

מתוך שהיו שניהם לבד באותו יום, הרגישו התקרבות מיוחדת ביניהם על שטרחו במסירות נפש להגיע אל השיעור, כאשר כל

בית המדרש ריק. התפתחה ביניהם שיחה לבבית, שבמהלכה הציע מגיד השיעור בעדינות את פליאותיהם זו תקופה ארוכה: למה לו לבוא בכלל אל השיעור כאשר אינו מבין? ואם הוא כבר מגיע ומתנמנם - מה זו החרדה שנתקף בה מפעם לפעם?

בהפתח סגור ליבו סיפר האיש: אני נולדתי במלכות רוסיה הרשעה בעת שלטון הצער הרשע והאכזרי ניקולאי, ימח שמו. בזמני נהגה עדיין גזרת הצאר הידועה לשמצה, הנקראת "גזרת הקנטוניסטים", שהיו חוטפים ילדים רכים בגיל שבע או שמונה, קורעים אותם מחיק אימותיהם ולוקחים אותם לצבא הצאר למשך עשרים וחמש שנות שרות, עד ששכחו לגמרי את בית הוריהם ואת דבר יהדותם, והעבירום על דתם כדי שיהיו נאמנים אך ורק לצאר ולארץ רוסיה!

כמובן, הסביר האיש, לאחר שעברו רוב שנות ימי נערותי בריחוק כל כך מן היהדות, אינני מסוגל להבין מה שאני לומד, לכן אינני מבין את הנלמד.

אולם זכורני מימי שרותי בצבא, שמתוך שרצו לחנך את החילים שיהיו נאמנים לארצם ולמולדתם, היו מעמידים אותנו לפתע בשורה, ועורכים לנו מבחן פתע... כאשר היו שואלים ובוחנים את שמות כל אנשי הקבינט והממשל הרוסי. אנו החילים היינו צריכים תמיד לזכור ולשנן שוב ושוב את כל שמות השרים והמיניסטרים, ואת כל עובדי הממשלה לפרטיהם, עד העובד הזוטר ביותר... והיה אם מישהו שכח שם אחד, או התבלבל בידיעת תפקידו המדויק במהלך המבחן, היה עגשו על כך חמור ביותר! לכן סיפר האיש, היינו משננים כל העת את שמות השרים וחברי הקבינט ואת תפקידיהם במשרדי הממלכה.

כשעליתי ארצה, והשתחררתי מעולה של רוסיה, ניסיתי להתחיל בלימוד התורה, אבל לצערי לא הבנתי כלום... אבל דבר אחד ענין אותי מאד, מי הם חברי הקבינט "שלנו"? מי הם אותם חכמים ושרים שהעמידו דת על תילה?! ומתוך שהורגלתי בצבא לשנן תמיד את שמות חברי הקבינט הייתי נמשך מעצמי לשנן גם את שמות חברי הקבינט שבגמרא הקדושה [להבדיל אלפי הבדלות!] לכן בכל פעם שמוזכר שם של תנא או של אמורא בגמרא, אני ממש נתפס ברעד ובחרדה, ביודעי שזה האיש הוא מחברי הקבינט מקבלי ההחלטות 'שלנו', ואני נתקף ביראת הכבוד כלפי זה האמורא. כמו שהורגלתי. חדרה בנפשי יראת כבוד מיוחדת להזכרת שמותיהם של "חברי הקבינט" - התנאים והאמוראים הקדושים כזיכו משתפתי השיעור לחוג את מסיבת 'סיום הש"ס', מצא מגיש השיעור הנעלה הזדמנות טובה לספר את סיפורו של האיש. הוא הוסיף ואמר שהיה מוכלל להחליף את כל הש"ס שהוא למד ולימד שיעור, עם הש"ס של אותו יהודי, מחמת גודל הנחת רוח שנעשה בזה למעלה!

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')





**נער
מתחזק שעומד
להיכנס לישיבה
וידוע שנתפס כמה
פעמים על גניבות,
האם מחובתנו להודיע
על כך לישיבה שעתיד
להיכנס לשם?
כי יתכן שלא יקבלוהו**

ההכוונה החינוכית של מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל לפעילי 'אחינו'

בדברים שנשא בחדרו בביתו בפני רכזי הארגון, ציין את התפקיד הגדול הנתון בידם: "ארגון 'אחינו' הוא צורך השעה... לוקחים ילדים מבתים שאינם יודעים כלל מהו צורת ישראל, אינם מכירים מהו יהודי אמיתי, אין להם מושג וידיעה בדרך היהדות בשמירת התורה והמצווה... ומקרבים אותם לתורה לחינוך של תורה, לידיעת המצוות, מטפלים עמם עד שמביאים אותם להיות בני תורה!" מי כרבנו שהיה מעורה בכל פעולות הארגון שידע לציין בפניהם: "זוהי עבודה שאינה קלה, לשכנע את ההורים לכך, ולבקש מהם שיתנו ויאפשרו לילדיהם ללמוד תורה... ואף אחר שמביאים אותם לשיבות, העבודה עמם רבה מאד כי צריך להתחיל איתם מהתחלה, ללמד עם הרבה סבלנות ובהירות, ומתוך מסירות ואהבה, כל זה היא עבודה קשה מאד, והרבה פעמים יש בעיות ולוקח זמן רב עד שרואים את הפירות את ההצלחה של התלמיד".

עם זאת, חיזק ועודד את רכזי הארגון: "על העוסקים במלאכה לדעת כי אין להתייאש! אף אם בתחילה נערמים קשיים וההצלחה לא נראית מיד... מצוה זו של הצלת נפשות לתורה וליראת שמים, היא כמעשה של נטיעת אילן, שיתן פירות הרבה בעזרת השם".

"וכשם שאנו רואים מנהגו של עולם, שמזריעת גרעין אחד יוצא פירות ופירי פירות רבים מאד, ובלבד שיתעסקו בזריעה חרישה וכל הדברים הנצרכים היטב כראוי, כך גם כשלוקחים ילד אחד מבית שרחוק משמירת תורה ומצוות, ומביאים אותו למוסדות חינוך חרדים, מביאים אותו ללמוד בישיבה, הרי אחר כך כשעוזר הקב"ה והוא מצליח בלימודו ומקים את ביתו על אדני התורה וכך הוא מגדל את הדורות הבאים - הרי כל זכויות אלו, הפירות ופירי פירות ממעשיו ותולדותיו הטובים, הכל נזקף לזכות אלו שהביאווה לחיי העולם הבא, שהכניסוהו לחיי תורה ומצוות".

"אשריהם ואשרי חלקם!" - סיים רבינו את דבריו.

שאלה הונחה לפני רבינו: הארגון מארגן מעמד שנתי של חלוקת פרסים לאותם תלמידים שהארגון הכניס אותם להיכלי תורה ומקיים עמם קשר רצוף ע"י האברכים העוסקים במלאכת הקודש, האם ראוי לערוך את המעמד בערב בזמן סדר ג' כדי שהאבות יוכלו גם להשתתף, או ביום שישי ללא האבות בשביל למנוע ביטול תורה מהתלמידים.

תשובתו של רבינו היתה, חשוב לערוך את המעמד עם האבות, כדי שיחזקו ממעמד זה ויבואו להעריך את בנם הלומד תורה, ולהוקיר את החינוך

ידוע ידע רבינו מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, כי בבניית עולם התורה נדרשת קומה רחבת ידיים מיוחדת לעולם התשובה. לכך, בין מכלול הפעולות הרבות שפעל ועשה, היטה כתף רחבה לבנין "עולם התשובה", להקמת מדרשות למתחילים והקמת ישיבות למתקדמים, כדי לתת לכל יהודי את האפשרות לטעום מנועם צוף לימוד התורה, ומכוחה של לימוד התורה יוכל להתקדם לעלות במסילה העולה בית קל, לחיות חיים של קיום מצוות בשלימות כראוי.

ארגונים מרכזיים העוסקים בהפצת אור התורה בין שכבות העם היו סמוכים על שולחנו לעצה, להכוונה ולסיוע, ארגוני הקירוב הביאו לביתו בתדירות קבוצות של בני נוער או משפחות מתקרבים ורבינו התייחס בהארת פנים ואהבה לכל אחד, והקדיש זמן רב לכל יחיד לשמוע בקשותיו ולבטיו ולהאיר דרכו לפי דרכו ועניו, ולהעניק ברכות לבקשתם. לא אחת אף טרח לבוא לישא דברים בישיבות ובמדרשות של בעלי תשובה.

אחד הארגונים שזכה שרבינו ישמש כנשיאו והוא נשאו כאב הנושא את בנו על לוח ליבו הוא ארגון 'אחינו', שבראשותו של רבי דוד הופשטטר, הפועל גדולות ונצורות לקרב לב ילדי ונערי ישראל לאביהם שבשמים, והיה להם למורה דרך בכל הספיקות שעלו על שולחן הארגון.

מהרגע הראשון עת עלה הרעיון של הקמת זרועות לקירוב רחוקים לתורה בשם 'אחינו' התייצב לעמוד לימנם בעצה וסיוע לפעילות הכללית של הארגון מהמסד ועד הטפחות - הכוננת פעילים ורכיזים ובעיקר ביסוס מטרות הארגון שנידונו בכובד ראש על שולחנו, להגדיל לכבוד שמים וזיכוי הרבים.

הרכיזים והפעילים התאספו בחדרו פעמים רבות ועלו שאלות הנקרות בפניהם דבר יום ביומו בפעילות מורכבת זו של קירוב הרחוקים, וכשנוצר הצורך אף הקדיש מזמנו היקר לשיחות אישיות עם תלמידים שנוקקו לכך.

שאלה נוספת: נער שעומד להיכנס לשיבה וידוע שנתפס כמה פעמים על גניבות, האם מחובתנו להודיע על כך לשיבה שעתידי להיכנס לשם, כי באם יידעו הרי לא יקבלוהו.

תשובה: לא להודיע לשיבה על כך, כי זה לא מהדברים הנותנים השפעה שלילית על אחרים. רק כמובן שצריך שמירה וקשר קרוב ע"י אחד האברכים. גם יש לבדוק האם סיבת הגנבות הם מחמת שחסר לו שאז יש למלא את צרכיו לדברים הנצרכים, או שמא זה נובע ממחלה והוא זקוק לטיפול.

ועוד שאלה: תלמיד הלומד בשיבה קטנה מסוימת, וב"ה הצליח בה, מבקש שיעבירוהו לשנה שלישית לשיבה בעלת שם ומעמד יותר נכבד, מתוך כוונה שבכך יהיו לו יותר סיכויים להתקבל לשיבה גדולה מסוימת שחפץ להתקבל בה, האם יש לנו חובה להיענות לבקשות?

תשובה: לאחר שנתיים שהצליח בשיבה קטנה שלומד בה, אין להעבירו בשל חשבונות אלו, כי מי יודע האם יצליח במקום החדש, ועד שיכירוהו ויתפוס את מקומו בשם טוב אפשר שיעבור משברים, ועל כן הוא בכלל אין ספק מוציא מידי ודאי.

הרכזים היו גם מביאים בחורים לפני כניסתם לשיבה לקבל מפיו ומליבו את ברכת הדרך, כמו כן להפגיש את הבחור עם רבינו, שיזכה לנגוע בכפות ידיו של אבי השיבות - רבינו, ושדיו החמות ילוו אותו בניסיונותיו בדרכו החדשה. רבינו היה מלטפם ומחבבם והאחיב עליהם את הנשמה החדשה שהם מקבלים עם כניסתם לספסלי השיבה.

(מתוך הספר רבי מיכל יהודה)

הטהור. אולם יש לדאוג, עד כמה שאפשר, שלא יגרם ביטול תורה.

רבינו לא סיים בזאת, אלא טרח בעצמו והגיע להשתתף בכינוס ונשא דברים בפני ההורים ותלמידים, בשנים הבאות שלא היה בכוחו להגיע בעצמו, כתב רבינו הקדשה של ברכה שפיארה את הספר שקיבל כל תלמיד כפרס.

וכך היו מונחים לפניו בכל עת שאלות שלא ימצאו בשום שולחן ערוך או ספר הלכה, רק מי שהמסורת בידו, כרבינו, יכול היה לענות עליהן.

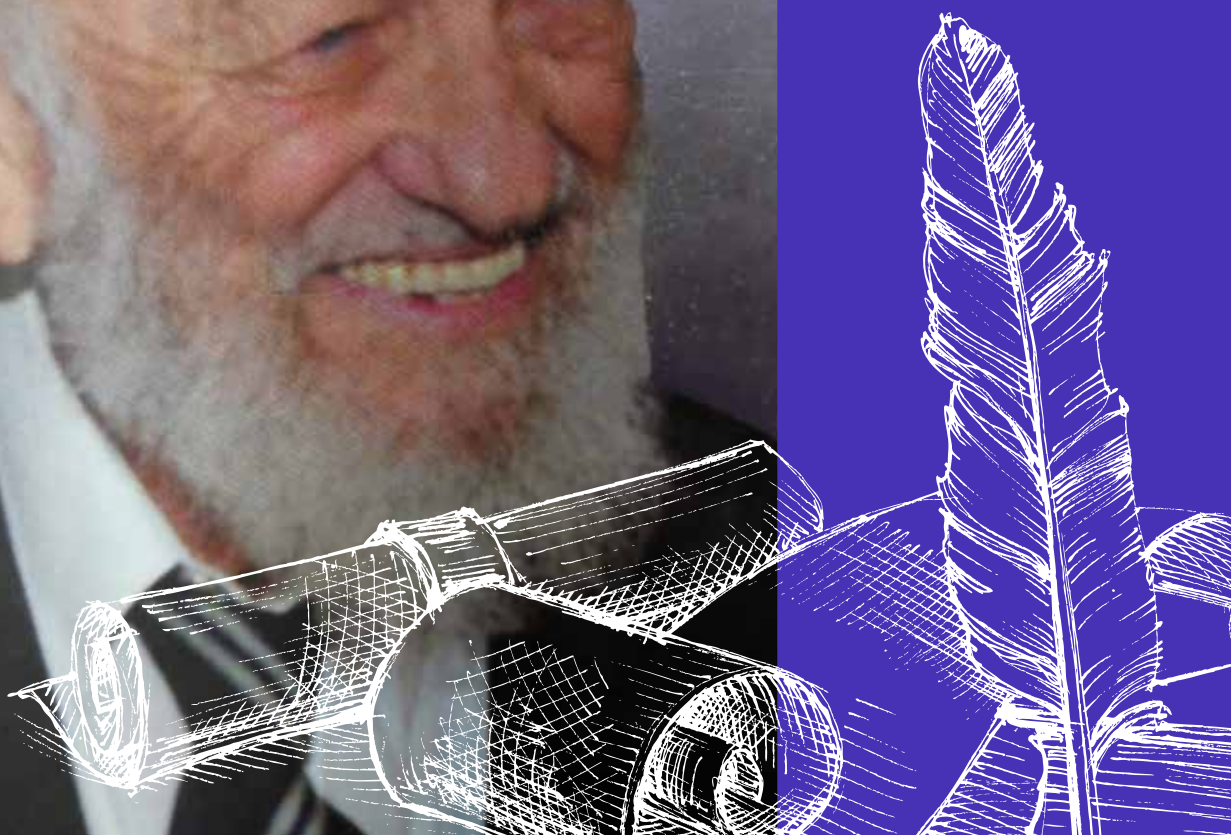
לדוגמא נפרט כאן אחדים מהם, ילד צעיר ממשפחה חוזרת בתשובה, ההורים משתדלים בחינוך הילדים. הילד גר בסביבה חילונית והוא לומד בבית ספר דתי, האם לשולחו ללמוד בבית ספר עם פנימיה בסביבה חרדית? מצב החברה בבתי הספר שווה בשני המקומות, מצד אחד בבית יש את החיסרון שהסביבה חילונית ומצד שני בפנימיה החיסרון הוא שיש פחות פיקוח מאשר בבית ע"י ההורים, ורוב התלמידים חשפים לחברה שלילית מצד תלמידים גרוועים?

תשובה: עדיף לכתחילה שישאר בבית ולא בפנימיה, רק אם ההורים יודעים על בעיה מסוימת שיש לילד מהסביבה שיפריע לו מבחינה רוחנית יש לשקול לשולחו לפנימיה.

**תלמיד הלומד
בישיבה קטנה מסוימת,
וב"ה הצליח בה, מבקש
שיעבירוהו לשנה שלישית
לישיבה בעלת שם ומעמד יותר
נכבד, מתוך כוונה שבכך יהיו לו יותר
סיכויים להתקבל לשיבה גדולה מסוימת
שחפץ להתקבל בה, האם יש לנו חובה
להיענות לבקשות?**

סגנון מסירת שיחות המוסר של המשגיח רבי מאיר חדש זצוק"ל, היה רצוף שתיקות וחזרות על הדברים שיצאו מפיו קודם לכן. ביקשו אפוא התלמידים לדעת מפי רבי מאיר מדוע הוא נוהג לדבר אט אט, ולא בשטף ובנימה המושכת את הלב.

ממשנתו של הרב שלמה הופמן זצ"ל - על שיחות מוסר ושיטת חינוך



סגנון מסירת שיחות המוסר של המשגיח רבי מאיר חדש זצוק"ל, היה רצוף שתיקות וחזרות על הדברים שיצאו מפיו קודם לכן. עקב כך התקשו תלמידיו ומקורביו הנאמנים להיות מרוכזים כדבעי בשיחותיו. ברוח שיטת החינוך הסלבודקאית המעודדת ומדרבנת את החניכים להוציא לאור עולם את אשר על ליבם ולהביע את כל שאלותיהם בלא מורא, ביקשו אפוא התלמידים לדעת מפי רבי מאיר מדוע הוא נוהג לדבר אט אט, ולא בשטף ובנימה המושכת את הלב.

"כך ראיתי מעשה רב' אצל מורי ורבי הסבא מסלבודקא זצ"ל", השיב המשגיח רבי מאיר והוסיף ואמר כי להערכתו ולהבנתו, השתיקה שבין קטע לקטע נועדה להניח לשומעים פרק זמן בו יאזינו ויתבוננו בדברים הדק היטב, כדרך שאמרו חז"ל על מבנה וצורת מסירת התורה: "וכי מה היו הפסקות משמשות? ליתן רווח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין עניין לעניין. והרי דברים קל וחומר, ומה אם מי שהוא שומע מפי הקדוש ברוך הוא ומדבר ברוח הקודש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, על אחת כמה וכמה הדייט מן הדייט", (ספרא ויקרא א).

ההסבר לא הניח את דעת התלמידים ששאלו: "והלוא בפועל אין מי שמתבונן כיום בעת הפסקות הללו?!" אולם המשגיח רבי מאיר עמד על שלו והשיב נחרצות: "איננו יכולים לשנות שום מילה, כל כוחנו הוא רק כמה שקיבלנו מהסבא ואין אנו יכולים לשנות!" אולם עם כל זאת, העיד רבי שלמה הופמן, כי מורו ורבו המשגיח, שלא היה מרפה בינו לבין עצמו מביקורת עצמית דקה מן הדקה בשאיפה להתעלות ולהתייעל, ובשלהי ימיו החיש את קצב דיבורו.

כאשר הגאון רבי יצחק אייזיק שר עלה ארצה, הוא התקבל בכבוד רב ובזרועות פתוחות והתבקש לשאת דברים בהיכל הישיבה כראוי לחתנו של הסבא מסלבודקא. רבי אייזיק ניאות לבקשה וכאשר פצה את פיו מפיק המרגליות ונשא דברים בלשון יפה ומרתקת, העלה הדבר השתוממות ופליאה בלב התלמידים, אשר תהו מדוע הוא משנה מהמנהג המקובל בישיבה עוד מימי חמיו הסבא מסלבודקא, כעדות ידידו הדגול המשגיח רבי מאיר חדש. לפיכך ניצל רבי שלמה הופמן, את אחת

ההזדמנויות ופנה לרבו רבי אייזיק ושאלתו בפיו, מדוע הוא מדבר בשטף ואיננו מפסיק ליתן רווח להתבונן כמקובל אצלנו מאורחותיו של הסבא מסלבודקא.

תשובתו של רבי אייזיק היתה מעניינת, מפתיעה ומסקרנת כאחד. "גם אני עצמי שאלתי בזמנו את הסבא מסלבודקא, מדוע הוא מדבר באופן זה, מורי חמי השיב לי כי הנהגה זו היא הינה אחת משני הדברים שהשתרשו אצלו שלא מדעתו, וככל שניסה לעקור אותם, הם קבעו שביטה בהרגליו, בבחינת 'מלומדה'".

הסבא הוסיף וביאר כי הנהגה זו ניטעה בקרבו בצעירותו, בעת שהתמנה לעמוד בראשות 'כולל קובנה', בכלל זה, שבעקבותיו התפתחה לימים ישיבת סלבודקא, למדו תלמידי חכמים מובהקים שהתעתדו להיוודע כגדולי עולם, כרבי איצ'לה פונביז'ר, 'בעל המרחשת' ועוד. הסבא שהיה אז צעיר לימים נהג למסור בפניהם שיחות, ומחמת 'אימתא דציבורא' היה מדבר בכובד לשון ומרבה בהפסקות, והדבר לא הרפה ממנו גם לכשעברו שנים רבות מאז עודו מתקשה בדיבור רציף בציבור.

אל תבואני רגל גאוה

לשמע מילותיו של רבי אייזיק, אשר ציין כי שני דברים השתרשו אצל הסבא מסלבודקא כ'מלומדה' שלא מדעתו, התעוררה סקרנות התלמידים שאזרו עוז ושאלו מהו הדבר השני בו הורגל הסבא שאל מרצונו.

"כמוכם אף אני ביקשתי לדעת מהו הדבר השני", נענה רבי אייזיק בשמץ משובה, "ואכן הסבא ברוב טובו הואיל לשתף אותי בחולשותיו וגילה לי כי כאשר הוא מזהה 'ברק כישרון' בתלמיד, הוא נעשה משוחד ומסונוור..."

ועם כל זאת, העיד המשגיח רבי מאיר חדש, כי כאשר הסבא מסלבודקא 'גדול המחנכים' הבחין בבחור בעל כישרון, אשר זחה עלין דעתו, כשהוא צולל לדמיונות ומדמה עצמי כאילו הוא יחיד במינו ומיוחד מכל טוב, היה

מפתיעו הסבא בשוחחו עמו בלימוד בעומק רב מתפיסתו.

הנער שהיה מאבד את ידיו ורגליו בסוגיא הנידונה, היה חוזר תיכף ומיד לתלם המציאות ושב למקום הראוי לו. אם זאת, במידה והסבא מסלבודקא הבחין כי הדבר עלול לגרום לבחור לחולשה או לרפיון רוחני, הוא היה מזדרז לפייסו ולנהוג בו כבוד במידה הראויה.

"בהזדמנויות אלו היינו עומדים על העובדה כי הש"ס והשולחן ערוך נהירים לרבו על בוריים ולשונם", היה סח המשגיח רבי מאיר.

מעניין לעניין באותו ענין יש להוסיף כי רבי אייזיק עצמו לא נהג להחשיב 'עילויים' יתר על המידה. את חסרונו של העילוי המפורז בתהלכותיו, מרושל בהופעתו וחסר הנהגות אנושיות מוסכמות, הוא היה מדגים באמצעות המשל הבא.

מעשה בגמד שחש שלא בנוח לנוכח חסרונו הבולט בין שאר בני האדם הגבוהים ממנו בקומה, והנה בוקר אחד התעורר הננס מלא הפתעה. רגלו האחת התארכה עד לאורך הרגל והמקובל.

בלב מרחף מאושר, הזדקף האיש כדי לנצל עד תום את המתנה הנפלאה שנפלה בחלקו. אולם ברגע בו וניסה לעמוד על רגליו, הוא השתטח ונפל על פניו ארצה. וזאת מפני שרגלו האחת התארכה ואילו הרגל השניה נותרה כשהיתה, ועל כן האיזון היה ממנו והלאה...

"מה אירע לגמד זה שקודם לכן היה שלם בגופו ובאיזונו?" שאל ראש הישיבה והשיב נחרצות, "הוא הפך לבעל מום!"

"כמוהו בדיוק העילוי שאורחותיו אינן כאדם מן היישוב!" חתם רבי אייזיק את דבריו.

(מתוך הספר 'בנין נפש האדם')



**באחד מתלמודי התורה בהם עבדתי.
היה תלמיד מאוד חכם ומאוד
מוכשר, אבל היתה לו בעיה**

**שהוא היה 'וילדע חיה'.
בעברית קוראים לזה
'פרא אדם'...**

המחנך
הרה"ג ר' עמרם
בינעט, משתף מניסיונו
ומההתמודדויות שלו מול
כיתת התלמידים, ובכך
להציל נפשות



הוא מסמך את הילד כמטרה, וחותר במרץ רב ללבו של הילד, עד שהוא מצליח להעמיד אותו כתלמיד מן המניין.

"הסברתי לו שיש לו כנראה בעיה עם שמירת הזמן בבוקר, בגלל זה הוא מאחר ואחרי שהוא מתרגל לאחר אז הוא מאחר עוד יותר עד שהוא נעדר לחלוטין מהחיידר"

"באחד המקומות בהם לימדתי, היה ילד שבמשך השנים נזנח בשולי הכיתה. הוא היה ילד חכם לא היה חסר לו כלום, אבל ההורים לא הצליחו להשתלט עליו והוא היה עושה מה שהוא רוצה בבית וגם בכיתה. כל שנה הוא היה מגיע בימים הראשונים,

לאחר מכן מתחיל לאחר מאוד, בהמשך מגיע יום כן ויום לא, ובחודשים האחרונים של שנת הלימודים הוא היה נעדר למשך שבועות ארוכים. זה היה חוזר על עצמו כל שנה.

"כשהילד הזה הגיע אלי, אמא שלו דיברה איתי עוד קודם וביקשה שאני אשקיע בו ואקדם אותו. אמרתי שאני מחכה לו בכיליון עיניים ואני חושב שילד יש פוטנציאל, אבל ההורים חייבים להבין שהילד חייב לשתף פעולה ואם לא, אין לו מה לחפש בתלמוד התורה שלנו.

"הגיע הילד, וכדרכו שלא בקודש התחיל לאחר אחרי כמה ימים. הבנתי שהילד פשוט מרגיש שהוא חריג, הוא לא כמו כולם, עובדה שהוא נעדר כל כך הרבה מהלימודים ולא מעירים לו כל כך, ההורים שלו לא יודעים לחנך, כנראה שהוא נועד להיות כך, הוא לא אשם..."

"בתחילה ניסיתי בדרכים המקובלות. נתתי לו להיות אחראי על רישום החיסורים והאיחורים וכמובן שכדי לבדוק מי מאחר הוא צריך לבוא בזמן. זה עזר לכמה ימים אבל לא יותר מזה.

"לקחתי את הילד לשיחה ואמרתי לו, תלמידי החביב, אני בדקתי מה הבעיה שלך ולמה אתה מתנהג ככה, והגעתי לתובנות בעניין. אני יודע למה זה קורה לך, אתה רוצה לשמוע?

"כמובן שהוא מאוד רצה לדעת, כי באמת הוא רצה להבין מה לא בסדר אצלו ולמה הוא מתנהג אחרת מכל הילדים.

"הסברתי לו שיש לו כנראה בעיה עם שמירת הזמן בבוקר, בגלל זה הוא מאחר ואחרי שהוא מתרגל לאחר אז הוא מאחר עוד יותר עד שהוא נעדר לחלוטין מהחיידר.

"ראיתי שהדברים התקבלו אצלו. עכשיו הוא כבר לא "ילד בעייתי", אלא "ילד עם בעיה". כל ההסתכלות שלו על עצמו השתנתה באותו רגע.

מזה כשבע עשרה שנה מכהן הרה"ג ר' עמרם בינעט כמחנך תשב"ר, וגם כיום הוא עובד כמחנך בתלמוד התורה 'תורת הבית' בבית שמש.

הרב בינעט מלמד את כנה ו', לאחר שבאמצע כנה ה' מתחילים הילדים את לימודי הגמרא. המשמעות היא שהוא בעצם מעמיד את היסודות העיקריים של לימוד הגמרא בקרב הילדים, יסודות שילוו אותו בסייעתא דשמיא כל ימי חייהם.

בנוסף הוא מכהן גם כמגיד שיעור ב'דף היומי' בבית המדרש של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א ובבית מדרשו של כ"ק מרן אדמו"ר מוויזשניץ בית שמש שליט"א. בשני השיעורים משתתפים עשרות לומדים, שמגיעים מדי יום בתמידות, כדי לשמוע את השיעורים המיוחדים של הרב בינעט.

"האמת שהעובדה שאני עובד כמלמד בחיידר, מסייעת לי להיות מגיד שיעור טוב יותר בלימוד 'הדף היומי'. כי עקרונות מסירת השיעור הם די דומים, כמובן שרמת הלימוד שונה, הקצב שונה לחלוטין, כאן מדובר בילדים וכאן באנשים מבוגרים שחלקם תלמידי חכמים לא קטנים בכלל, אבל העקרון של הסברה נכונה ויסודית הוא אותו עיקרון.

"בלימוד הגמרא אנחנו קופצים מנושא לנושא, בלי שום הודעה מוקדמת. הגמרא אומרת הלכה ולאחר מכן מקשה עליה ממסכת שונה לחלוטין, התירוץ מגיע ממקום שלישי ולאחריו סתירה ממקום רביעי.

"כמלמד לילדים למדתי עם השנים שאי אפשר 'לעגל פינות'. אם אתה רוצה שהילדים יבינו אותך, אתה חייב לדעת את כל הסוגיות המשניות בצורה טובה. אי אפשר רק לצטט משם כמה מילים ולקוות שהילדים יבינו את השאלה.

"כמו כן, צריך לתת הקדמה לכל נושא חדש. להסביר מה אנחנו עומדים ללמוד, זה מייצר בהירות וחוסך הרבה קשיים במהלך הלימוד עצמו.

"העובדה שבחיידר אני מלמד משניות מסדר קדשים, מסכתות זבחים ומנחות, עוזרת לי רבות גם בכל ענייני הקדשים שמופיעים בגמרא, וכיום במסכת יומא יש הרבה מאוד קדשים. גם במסכת פסחים הגמרא עסקה לא מעט בנושא של הקרבת הקרבנות וההתנהלות בבית המקדש, וכמובן גם במסכת שקלים".

הרב בינעט מצטיין במיוחד בכך שהוא יודע לתפוס את הילדים שנמצאים בשולי הכיתה, לרומם אותם ולהעמיד אותם על הרגליים. כשהוא רואה ילד חלש, כך מספרים חבריו לצוות החינוכי בחיידר,

"עדיין היינו צריכים לפתור את הבעיה, ואני הודעתי לו שאני מרשה לו לאחר פעם אחת בשבוע, אבל חוץ מהפעם האחת הזאת הוא חייב לבוא בכל הימים בזמן, ובתמורה אני אתן לו עשרה שקלים בכל שבוע. אם הוא יאחר יומיים, התשלום ירד לחמישה שקלים.

"זה חייב לעבוד", הסברתי לו, "כי זה עוזר לך לפתור את הבעיה, ומדברן אותך בחלק שגורם לכל הבעיות האחרות.

"אבל אם זה לא יעבוד, אז אנחנו נצטרך להיפרד כידידים ולשלוח אותך לחיידר של ילדים בעייתיים. אתה לא יכול ללמוד בחיידר שלנו כילד בעייתי. אם יש לך בעיה, ננסה לפתור אותה, אבל אם אתה בעייתי אז תלך לחיידר מתאים..."

"כך בעצם יצרתי גם מקל וגם גזר, אבל לא לפני שהפכתי את הבעיה למשהו צדדי וחיצוני, לא חלק מהאישיות של הילד.

"מאותו יום, חל שינוי של ממש בהתנהגותו של הילד, ואט אט הוא הפך בהדרגה להיות ילד רגיל מן המניין, התקבל לשיבה בלי שום בעיה ובהמשך עלה לשיבה גדולה, אחת הטובות ביותר.

"אני לא אומר שלא הייתי צריך עוד לעבוד איתו, אבל בעצם הראיתי לו שאני מאמין בו, שהוא לא ילד בעייתי אלא ילד עם בעיה מסוימת שאפשר לפתור אותה על ידי דרבון נקודתי. זה חולל פלאים בסייעתא דשמיא".

הבצעים? למה לא?!

"באופן כללי נושא המבצעים הוא נושא קצת שנוי במחלוקת", אומר הרב בינעט. "יש מלמדים ואנשי חינוך שיטענו שצריך לחנך את הילד ללמוד תורה, לציית למלמד ולהורים כי כך צריך לעשות, ולשמור על הזמנים כי הוא חייב וכי הוא רוצה לגדול בנאדם נורמלי ולא פרפר מעופף שאינו מחובר לשעון בכלל.

"אני מחזיק בדיעה הפוכה. מבצעים, וכמה שיותר. מה רע במבצע? אתם מכירים מישהו שהולך לעבוד בבוקר בלי שיבטיחו לו משכורת? אפילו בעבודה של דברי קודש, למשל מלמד. אני

רוצה לראות את אותם מלמדים ממשיכים לבוא לעבודה אחרי שהמנהל מודיע להם שממחר הוא מפסיק לשלם משכורת לעולם ועד.

"כולנו עובדים עם מבצעים, עם שכר, עונש, תגמול ושאפה להשיג הישגים גשמיים. זה חלק טבעי באישיות של האדם, וגם הרמב"ם מזכיר בהקדמה לפירוש המשניות שצריך לתגמל ילדים וכן אפשר למצוא בהמון מקומות בש"ס ובפוסקים את העניין הזה. כמוכן שצריך לעשות את זה בחכמה, במידה ובמשורה, אבל מבצעים באופן כללי זה דבר חיובי וראוי. אני באופן אישי זכיתי לקדם הרבה מאוד תלמידים על ידי מבצעים, וכל מחנך שעושה מבצעים ויודע איך לעשות את זה בצורה נכונה, יודע כמה שזה כלי יעיל ואפקטיבי מאין כמוהו.

"ויש מעלה נוספת במבצע, חוץ מעצם הדירבון שהוא מדרבן את הילדים. כשאתה עושה לילד מבצע אתה גם מראה לו שאכפת לך ממנו. אתה לא סתם זורק לו פקודות ומצפה שיציית בלי להתווכח. לא! אתה חושב עליו, אתה קונה לו צעצועים, עושה לו מבצעים, מחלק ממתקים, אתה חושב עליו, אכפת לך ממנו. כשהילד מגיע להרגשה הזאת, כל ההתייחסות שלו אליך שונה בתכלית, הוא מוכן לקבל כי הוא יודע שאתה דואג לו, ולא סתם משתמש בו כדי להתפרנס חלילה.

"אבל לעשות מבצעים זה לא הכלי היחיד שמאפשר לנו לקדם תלמידים, צריך לזה הרבה מחשבה והשקעה, כל תלמיד יש לו דרך משלו ואנחנו צריכים לחנך כל נער על פי דרכו.

"אני אציין כאן מקרה אחד שאירע עם תלמיד שהיה לי באחד מתלמודי התורה בהם עבדתי. הוא היה תלמיד מאוד חכם ומאוד מוכשר, אבל היתה לו בעיה שהוא היה 'וילדע חיה'. בעברית קוראים לזה 'פרא אדם', ואני לא אומר את זה באופן של שלילה וביקורת, ההיפך, למרות שהיתה לו נפש סוערת והוא היה ממש תזזיתי וכזה אחד שעושה כמה וכמה דברים בו זמנית, למרות זאת היה מתאמץ להתרכז ובסייעתא דשמיא גם הצליח בלימודים.

"הבעיה היתה שגם אם הוא הצליח, המלמדים לא הצליחו ללמד כיתה כשילד כזה יושב להם מול העיניים וכמו וממש "ידו בכל", הוא כותב פתקים ושולח לחברים, הוא משמייע קולות של חתולים או בעלי חיים אחרים, מושך לזה בשרוול של החולצה ועושה את עצמו כאילו הוא שקוע במשהו אחר, בועט להוא ברגל של הכסא. בקיצור, מה שנקרא 'היפר אקטיבי' אמיתי.

"הבעיה היתה שגם אם הוא הצליח, המלמדים לא הצליחו ללמד כיתה כשילד כזה יושב להם מול העיניים וכמו וממש "ידו בכל", הוא כותב פתקים ושולח לחברים, הוא משמייע קולות של חתולים או בעלי חיים אחרים, מושך לזה בשרוול של החולצה ועושה את עצמו כאילו הוא שקוע במשהו אחר, בועט להוא ברגל של הכסא. בקיצור, מה שנקרא 'היפר אקטיבי' אמיתי.

המשמעת דורשת ממני שלא ללחוץ מדי חזק במקום שהוא מעבר ליכולת של הילד, ומאידך לדרוש ממנו את המקסימום במקומות שבהם הוא כן יכול".

"אבל הדבר הכי חשוב בכל הקשור לחינוך, זה להאמין בכל ילד ולכבד כל ילד. אני יכול לספר על תלמיד שהיה לי, שבמשך שנים הוא נחשב ל'למך' של החיידר. הילד הלא יוצלח, שתמיד היה בצד והיה בוכה מכל שטות. הוא נחשב לילד קטנוני ולא חכם במיוחד, ורבים היו מזלזלים בו.

"כשהילד הגיע ללמוד אצלי, שמעתי מישהו מדבר עליו בזלזול, שלא בנוכחותו. קמתי ומחיתי נמרצות. דפקתי על השולחן ואמרתי שאני לא מוכן לשמוע שמדברים ככה על התלמיד שלי. הוא ילד טהור ויקר, ואני לא אקבל שום זלזול.

"גם כשדיברתי עם הילד, הייתי מדבר איתו בכבוד, כמו אל שווה בין שווים, דרשתי ממנו גם שיכבד את עצמו, שלא יזלזל בעצמו, שיאמין ביכולות שלו, שיתנהג בהתאם לגילו כי הוא שווה לא פחות מכל ילד אחר, ואכן השינוי בגישה הזאת חולל מהפך של ממש ובילד התקדם בצורה שאי אפשר לתאר.

"לסיום יש לי מסר למלמדים ולמגידי השיעורים, לכל מי שעוסק בחינוך: תמיד עלינו לצאת מתוך נקודת הנחה שהמחנכים שהיו לפנינו לא מיצו את האפשרויות עם כל אחד מהתלמידים. לא משנה כמה הם היו מוצלחים ומוכשרים, כמה הם היו מסורים לתלמידים, תמיד אפשר להתקדם עוד קצת עם כל תלמיד, תמיד אפשר לקדם אותו שלב אחד קדימה, ולא פעם מגלים שיש תלמידים שפשוט נשארו בצד במשך שנים, רק כי המלמדים הקודמים לא הצליחו למצוא מסילות ללבם. אם ננסה, אולי נצליח לעשות זאת עכשיו, וטוב מאוחר מלעולם לא".

"חשבת רבות מה לעשות איתו, והחלטתי לעשות איתו הסכם: אני נותן לו שולחן לבד, הוא יושב בקצה הכיתה, ובשולחן שלו שיעשה מה שהוא רוצה. שיקרא שיצייר, שיקשקש, שיעשה לעצמו פרצופים, אבל כל זה חייב להיות בשקט, בלי להפריע לאחרים, ויש לי גם תנאי: הוא חייב להוציא ציונים טובים במבחנים ולדעת מה לומדים.

"הוא התיישב לו שם בשמחה, ועד מהרה התחלתי לחשוש שאולי טעיתי. הילד צבע את השולחן בצבעים עליזים, שם עליו מפה אדומה, הוא היה גוזר ניירות ועושה לעצמו פרצופים והצגות. אבל הבלגתי, הוא עמד בהסכם וגם אני עמדתי בצד שלי בהסכם. הילד ידע את כל החומר הנלמד, לא הפריע לאחרים והתעסק רק עם עצמו.

"ואז, יום אחד נכנס לכיתה המפקח, באותו רגע הוא כמעט ביקש לפטר אותי. "מה זה שמה?", הוא שאל אותי בזעזוע, "איזה מן דבר זה? אתה שם ילד לבד בסוף הכיתה ונותן לו לעשות כל מה שהוא רוצה? תראה את המפה האדומה שהוא שם על השולחן. ככה מתנהגים בכיתה? ואתה עוד קורא לעצמך מחנך? איך לך מינימום של משמעת בכיתה אם ילדים יכולים לחגוג לך ככה מול העיניים ואתה לא מסוגל למנוע זאת מהם...".

"יצאתי עם המפקח החוצה ואמרתי לו: יסביר לי כבודו, איפה הבעיה כמה שעשיתי? מה לא בסדר?

"הוא הסתכל עלי בתדהמה מוחלטת: "אני צריך להסביר לך מה זה מינימום של משמעת? אני צריך להסביר לך למה ילד לא יכול לשבת ככה ולצבוע את השולחן שלו באמצע השיעור?

"הראיתי לו את גיליון הציונים של הילד, ואת זה של שאר ילדי הכתה. הסברתי לו שהמשמעת דווקא התחזקה מאז שמצאתי פתרון לאתגר הזה, ודווקא במקרה הספציפי הזה, ההקפדה על

"לסיום יש לי מסר למלמדים ולמגידי השיעורים, לכל מי שעוסק בחינוך: תמיד עלינו לצאת מתוך נקודת הנחה שהמחנכים שהיו לפנינו לא מיצו את האפשרויות עם כל אחד מהתלמידים. לא משנה כמה הם היו מוצלחים ומוכשרים, כמה הם היו מסורים לתלמידים, תמיד אפשר להתקדם עוד קצת עם כל תלמיד, תמיד אפשר לקדם אותו שלב אחד קדימה, ולא פעם מגלים שיש תלמידים שפשוט נשארו בצד במשך שנים, רק כי המלמדים הקודמים לא הצליחו למצוא מסילות ללבם. אם ננסה, אולי נצליח לעשות זאת עכשיו, וטוב מאוחר מלעולם לא".



“

הוא הסתכל עלי
בעיניים זועמות
ואמר לי: הרב
שמואל, תשמע
טוב, אם הבן
שלי יעז להוציא
את הרגל
ממפתן
הבית
כדי ללכת
לישיבה, אני נועל
אותו במחסן
וזורק לו כל יום
אוכל מהחלון

”

הרה"ג רבי שמואל הורביץ, מוותיקי הפעילין ב'אחינו', מספר על ימי הבראשית ועל קורותיו במשך השנים במלאכת הקירוב

יחיאל ורטהיימר

היה זה לפני קרוב ל-30 שנה. קבוצה קטנה של אברכים חדורי מוטיבציה יצאה לדרך, במסגרת מה שנקרא אז וגם היום 'פרויקט טורונטו'.

הפרויקט נתמך והוקם על ידי אנשים מהקהילה היהודית בטורונטו. הוא הפך להיות פרי טיפוחיו של רבי דוד הופשטר שליט"א, שפיתח והרחיב את הפעילות, הקים את ארגון 'אחינו' ועד מהרה הוקם גם ארגון 'דרשו' שחולל מהפכה אדירה בעולם התורה, בזמן שארגון 'אחינו' המשיך במלאכת הקודש וחולל גדולות ונצורות בתחום הקירוב מחד, ובתחום החינוך במקביל.

אחד מאותם אברכים צעירים ונמרצים היה הרה"ג רבי שמואל הורביץ, אז היה אברך כולל וגם כיום הוא עדיין אברך כולל. זאת, למרות שמטבע הדברים הוצעו לו הצעות שונות בתחום החינוך והקירוב, הן בארגון 'אחינו' עצמו והן על ידי ארגונים אחרים, אבל הוא תמיד העדיף להישאר אברך כולל מן המניין בשעות הסדרים, ופעיל 'אחינו' בשעות של בין הסדרים, ואכן זכה שהתקיימה שאיפתו.

שאלנו את הרב הורביץ, כיצד הגיע בכלל לפעילות זאת ומה ראה ביום בהיר לצאת אל השטח ולהתחיל לקרב לבבות לאביהם שבשמים, לשכנע את תלמידי בתי הספר התורניים, להירשם דווקא לשיבות ולא ללימודי המשך בחטיבות הביניים ובתיכונים.

"תמיד היתה לי משיכה לתחום הזה של שיחות עם נערים, להשפיע עליהם", אומר הרב הורביץ. "היה לי הבנה לנפש שלהם. זה משהו פנימי, בטבע של האדם, כך ברא אותי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו. מישוה ממכרי הבחין בזה, והוא הכיר גם את מנכ"ל 'דרשו' כיום, שאז ריכז את הפעילות של פרויקט טורונטו. הוא 'הלשין' עלי, והרכז הזמין אותי לפגישה.

"בתוך זמן קצר מאוד, מצאתי את עצמי בעשייה. התחלתי להסתובב בבתי ספר של החינוך העצמאי, בהמשך גם בתי ספר של מעיין החינוך התורני של ש"ס. זה כולל הגעה לכתה, מסירת שיחה מעניינת בפני התלמידים, היכרות אישית עם כל תלמיד בכתה ח', יצירת קשר חברי ועוד.

"לשם כך עושים מה שצריך. לפעמים זה אומר לשחק עם הילדים בהפסקה, לפעמים זה להתלוות אליהם לטיול השנתי ולעשות שמח באוטובוס, ולפעמים זה לשבת עם ילד לשיחה בארבע עיניים, לדבר איתו בצורה רצינית על התכלית שלו בעולם, מה הוא רוצה להיות כשיהיה גדול וכו'.

"מעבר לכך, כמובן שחובה לפגוש את הורי הילדים. אתה לא יכול לרשום ילד לשיבה בלי שההורים יסכימו, ואתה לא יכול לצפות שהם יסכימו רק בגלל ששכנעת את הילד שלהם שהוא בסך הכל נער צעיר מאוד.

"הפעילות האלו לא תמיד קלות, לפעמים הן מתסכלות מאוד. אבל ב"ה יש לא מעט הצלחות. היו תקופות שהתבקשתי להסתובב במדרשות, זה סוג שונה של עבודה, זה נערים מרקע אחר, בדרך כלל אין להם שום רקע תורני, אבל מצד שני מדובר בנערים שכן רוצים להתחזק ביהדות, כן רוצים לקבל על עצמם עול תורה ומצוות, לכן הם באו מלכתחילה למדרשה מיוזמתם ומרצונם החופשי.

"הפעילות הזאת מאוד מאתגרת, מאוד מעניינת, ולפעמים מאוד מפתיעה. אני זוכר מקרה שבו פנה אלי נער אחד שביקש לעבור ללמוד בבית ספר חרדי, ולאחר מכן הוא רצה להירשם לשיבה. נכנסתי בעובי הקורה, בדקתי את הרקע שלו, ובתוך זמן קצר התברר לי שמדובר בילד גוי לכל דבר ועניין, אמא שלו גויה ואין לו שום קשר לעם ישראל.

"התחלתי לחקור, איך קרה שהביאו גויים לארץ, בעלייה ממדינות חבר העמים. התברר לי שמדובר בתופעה רווחת, הסוכנות נותנת להם אישורים בקלות, הם יכולים בקלות להערים על המערכת, ואני בספק גדול אם הם בכלל מערימים עליה או שהמערכת היתה זאת שמלכתחילה נתנה להם את האפשרות לבוא לארץ למרות שהוכחות היהדות שלהם היו מזויפות בצורה מאוד ברורה.

"נכנסתי כל כך חזק למחקר הזה, עד שבמשך תקופה הושיבו אותי בבית הדין של הגר"נ קרליץ זצ"ל, כמומחה לענייני יוחסין, וכל זה בא כתוצאה מהעבודה השוטפת שעשיתי כפעיל 'אחינו'."

דמעות בעיני הבריון

"במשך השנים הגעתי לעשרות בתי ספר תורניים", מוסיף הרב הורביץ. "באשקלון, בקריית מלאכי, בקריית גת, ברמת גן, בירושלים כמה וכמה בתי ספר, בחולון, בנתניה, בחדרה, איפה לא!

"רק אתמול התקשר אלי רב של אחד היישובים הסמוכים לבית שמש, שיש לו במושב בחור צעיר שרוצה להיכנס לשיבה. הרב מוכן לעזור לו, אבל ההורים מאוד מתנגדים, והבחור טוען שתפקידו של הרב לשכנע את ההורים שיסכימו, כי חשקה נפשו בתורה ולהורים אין זכות מוסרית למונע ממנו להיות גדול בתורה.

"הרב, עמד אובד עצות. הוא לא יודע איך מטפלים במקרים כאלו, איך משכנעים את ההורים, ואיך עוזרים לילד. כמובן שבמושב יש מקרים כאלו, אבל זאת פעם ראשונה שהוא נתקל בכזאת ניגודיות בין עמדת הילד לעמדת ההורים, והוא רואה שהוא לא מצליח לפתור את הבעיה לבד.

"כמוכן שאנחנו נרתמים, לומדים את התיק, פוגשים את ההורים ומשתדלים לעשות מה שאפשר. צריך הרבה מאוד סייענא דשמיא.

"היה לי פעם אבא אחד שהיה ענק, גובה של יותר משני מטרים, רחב גרם, עב בשר, ממש הר אדם. הוא הסתכל עלי ככה בעיניים זועמות ואמר לי: הרב שמואל, תשמע טוב, אם הבן שלי יעו להוציא את הרגל ממפתן הבית כדי ללכת לשייבה, אני נועל אותו במחסן וזורק לו כל יום אוכל מהחלון, עד שיהיה בן 18. שמעת? הבן שלי לא ילך לשייבה ולא יהיה חרדי..."

"אני רוצה לבשר לכם שהילד של אותו אבא, לא רק שהוא חרדי, הוא למד ופרח בלימודים. בחתונה שלו השתתפתי כמוכן בשמחה רבה. אבא שלו הגיע אלי, התכופף ונישק לי את היד. היו לו דמעות בעיניים, הוא אמר לי: "אני זוכר איך דיברתי כששמעתי שהבן שלי רוצה ללכת לשייבה", הוא הודה, "אבל היום אני יכול לומר לך שהייתי נותן את כל אשר לי כדי ששאר הילדים שלי ילכו גם הם לשייבה. לצערי כבר מאוחר מדי עבורם. הבן הזה שלמד בשייבה, הוא הבן הכי טוב שלי מכולם! אני שמח ומאושר שלא הצלחתי למנוע זאת ממנו".

"היה לי מקרה אחר עם בחור שאבא שלו יושב בכלא. הוא מאוד רצה ללכת לשייבה, והאמא לא כל כך התנגדה, אבל האבא שמע על כך מהכלא והבהיר שלא יקום ולא יהיה. בשום פנים ואופן הוא לא מסכים שהבן שלו יהיה כזה 'דוס' עם בגדים שחורים.

"התנהלתי מול האמא, לא דיברתי ישירות עם האבא אבל אמרתי לה מה לומר לו ואיך לדבר על לבו, גם אמרתי לילד איך לדבר עם אבא שלו כשהוא הולך לבקר אותו או מדבר איתו בטלפון. ואכן הצלחנו ב"ה לרכך את האבא ולמתן את ההתנגדות שלו.

"אחרי תקופה שהילד כבר למד בשייבה, האבא שלח לי הודעה מהכלא, בה הוא אומר לי שאני מוזמן ללכת לאיזו מסעדה שהוא נקב בשמה, ולאכול שם ארוחה בשרית על חשבוננו. הוא כבר ידאג לשלם לי, אני רק אגיד להם שהוא שלח אותי ולהזמין מה שאני רוצה..."

"כמוכן שלא הלכתי למסעדה, ולא רק מטעמי כשרות. אבל שאלתי ואמרתי לי שהאנשים האלה כשמישהו רוצה לכבד מישהו בכבוד גדול מאוד, הוא עושה דבר כזה. זה סוג של הפגנת כבוד והערכה גדולה מאוד".

"מאותו יום נהפך לבבו של הבחור ההוא לטובה, הוא עלה והתעלה במעלות התורה והיראה, וכיום הוא מכהן כרב בית כנסת חשוב מאוד באחת מערי השפלה".

מעין זה מספר הרב הורביץ סיפור מדהים שאירע לו עם בחור צעיר שרצה ללמוד בשייבה, אבל הוריו סירבו בתוקף.

"ביקשתי פגישה עם ההורים והם הסכימו. נכנסתי אליהם הביתה, האבא היה נראה מאוד מפחד. הוא היה בריון אמיתי, גבוה, רחב, שרירי, דיבור מחוספס, זה לא בנאדם שהיית רוצה להתעסק אתו.

"הם מאוד כיבדו אותי. הגישו לי תה בקערות חרסינה, כמנהג בני העדה הבוכרית, ואני כל הזמן העפתי מבטים חוששים לעבר האבא. פחדתי שהוא יעשה "פוו" ואני אענף מהחלון..."

"הוא אמר לי, "שמואל הבן שלי לא הולך לשייבה ולא לשום מקום. הוא הולך ללמוד בבית ספר לשוטרים בעכו. שם ילמדו אותו להיות בנאדם, לציית להוראות, הוא יגדל בנאדם שומר חוק וסדר, בנאדם שיהיה יעיל ויתרום לחברה.

"תקופה קצרה אחר כך, עוד לפני שהסתיימה שנת הלימודים, הלך אותו אבא לים ולמרבה הצער טבע למוות.

"הילד ראה את זה מול עיניו, והבין בדיוק מה הוא צריך לעשות. הוא נכנס לשייבה ולמד, אבל אחרי תקופה נחלש קצת והתלבט אם להמשיך אותו. לילה אחד הגיע אליו אביו בחלום, ואמר לו מחר יהיה לכם מבחן בפרשת השבוע, אני אגלה לך עכשיו את כל התשובות למבחן מחר, וכך תדע שהחלום אמת. ושתדע לך שאין לי בכלל שחר בעולם הבא, רק מה שאתה לומד, כל מילה תורה שאתה לומד משמחת אותי ועושה לי נחת רוח גדולה מאוד כאן בשמים.

"מאותו יום נהפך לבבו של הבחור ההוא לטובה, הוא עלה והתעלה במעלות התורה והיראה, וכיום הוא מכהן כרב בית כנסת חשוב מאוד באחת מערי השפלה".

**לילה אחד
הגיע אליו
אביו בחלום,
ואמר לו מחר
יהיה לכם
מבחן בפרשת
השבוע, אני
אגלה לך
עכשיו את כל
התשובות למבחן
מחר, וכך תדע
שהחלום אמת.
ושתדע לך שאין
לי בכלל שחר
בעולם הבא, רק
מה שאתה לומד,
כל מילה תורה
שאתה לומד
משמחת אותי
ועושה לי נחת רוח
גדולה מאוד כאן
בשמים.**



רק אליהו הנביא יבוא ויגלה לנו את התשובה

פרק שביעי: איך לומדים 'אמר אביי'?

הכלל היסודי בחיבור עמוק לגמרא, הוא 'ההתבוננות'. אל תתן לשום מילה או אות לעבור מתחת ידך ללא התבוננות. כשתבונן תגלה אוצרות.

ניקח לדוגמא משהו שנלמד מאות ואלפי פעמים, כמה פעמים למדנו 'אמר אביי' ואפילו לא עצרנו למחשבה קטנה.

נתבונן נא יחד ונשקיע קצת מחשבה על ה'אמר אביי'

ראשית, ראוי לציין שהשם "אביי", הוא יחודי, ולא מוצאנו עוד אחד מכלל האמוראים או התנאים שקדמו להם בשם זה.

איך קראו לאביו של אביי? לאביו של אביי היה שם מיוחד, קראו לו כ"ליל (זבחים ק"ח) והוא היה אחיו של רבה בר נחמני, ראש ישיבת פומבדיתא.



דרכים, עצות, רעיונות וחובנות, להצלחה בלימוד התורה הקדושה

תמונה: דוברג בוריס

שמו האמיתי של אב"י היה נחמני, כשם סבו. וכך הוא נקרא כמה פעמים בש"ס, בייחוד על ידי רבא (שבת לג עד)

השם 'אב"י' היה כינוי שניתן לו בשל היותו יתום, כראשי התיבות של הפסוק "אשר בך ירוחם יתום". בתוס' הרא"ש מביא בשם רב האי גאון, שרבה בר נחמני שהיה כאמור, דודו של אב"י וגידל אותו מינקותו, כינה אותו "אב"י", שמשמעותו "אבא", משום ששמו של אב"י היה נחמני כשם אביו של רבה, ולא רצה לקרותו כך. (הוריות י"ד)

שמו של אב"י מופיע בש"ס יותר מ-4,000 פעם, וידוע שכמעט ואי אפשר למצוא בכל הש"ס כולו כמה דפים רצופים שבהם לא מופיע שמו לפחות פעם אחת. בדפים רבים אחרים מופיע שמו מספר פעמים, מה שלא זכו לכך רוב האמוראים האחרים, ואפילו בקרב התנאים לא מצאנו כדבר הזה.

ועוד יש להתבונן: אב"י אשר התגבר על כל הקשיים והיה לאחד מגדולי הדור, ראה פעם אחר פעם כיצד נפסקת ההלכה כמו רבא, ולא כמותו, למעט בששה מקומות המוכרים לנו בראשי תיבות "יע"ל קג"ס". גם מנושא היתמות של אב"י יש הרבה מה ללמוד. הגמרא מספרת (קידושין לא) שאביו של אב"י נפטר עוד לפני לידתו, ואמו נפטרה בשעת לידתו. בהיותו תינוק בן יומו, כבר היה אב"י יתום משני הוריו, ובכל זאת הוא התגבר על הקשיים וצמח להיות אחד מגדולי האמוראים.

אפשר להמשיך להתבונן עוד ועוד באישיותו של אב"י, באור העצום שקרן ממנו לכל באי עולם, ואשר מפיו אנו חיים עד היום הזה.

אין ספק שכל מי שישקיע עוד ועוד מחשבה יגלה עוד ועוד דברים מיוחדים מעתה, ברור כי כשנלמד את הגמרא, ונפתח ב"אמר אב"י", נוכל למצוא טעם חדש בלימוד. נוכל להרגיש קשר אישי לנלמד, לאחר שנתבונן מעט בגודל ועוצם מעלתו של האמורא הקדוש הזה. ולוואי שנוכה להידבק במעט מזעיר מקדושתו הנשגבה.



דוגמא נוספת קטנה.

כמה פעמים נתקלת במילה 'תיקו' בגמרא? עשרות פעמים.

כשלגמרא אין תירוץ לשאלה או הבעיה שנשאלה, זה מסתיים ב'תיקו'

ראשי התיבות של המילה תיקו הוא 'תשבי יתרץ קושיות ואיבעיות'. (תו"ט סוף עדייות)

ומשמעותו נמתין לאלהיו הנביא שיבוא ויגלה לנו את התשובה לאמיתה של תורה.

נתבונן מעט: כשהגמרא אומרת תיקו, פירושו הוא, אל תנסה למצוא תירוץ או פתרון לשאלה, חז"ל בדקו את כל האפשרויות, וברור להם כשמש, שאין! ולא יהיו תשובות לשאלות שנשאלו, במשך כל הדורות, עד בוא אליהו הנביא.

אין גאונים

אין חכמים

אין סיכוי לתשובה

אין סיכוי למצוא ראייה

אין תשובה בשום פנים ואופן

גם במשך 2000 שנות גלות לא יהיה מישהו שימצא תשובה

רק אליהו הנביא יבוא ויגלה לנו את התשובה לאמיתה של תורה.

ויותר מכך יש שכתבו שאין רשות לשום חכם בעולם לפשטה ממשנה או מברייתא או מסברא, שהרי זה כחולק על תלמוד של רבינא ורב אשי, ורק בעיות בגמרא שלא נפשטו ולא נסתיימו בתיקו הרשות לחכם לענות. (יש"ש ב"ק פ"ב ס"ה. ועי' כס"מ ערכין פ"ד).

כשתלמוד בפעם הבאה 'תיקו' תבין את עומק המשמעות, שיכולה להיות במילה פשוטה ומצויה בגמרא. מה שמוטל עליך זה רק להתבונן שוב ושוב בכל מילה קדושה בגמרא והאור שבתורה יספג בעצמותיך.

ופעם עשיתי כן בעצמי, שלמדתי פרק "איזהו נשך" בחברותא, ובפעם הראשונה והשנייה למדנו רק גמרא עם רש"י, ואחר כך חזרנו פעם שלישית ורביעית עם תוס' וקיבלנו בהירות גדולה מאוד. (מרוך ראש הישיבה, הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א)

פרק שמיני: העיון האמיתי

המושג 'עיון', מצטייר בדמיונו של תלמיד העולה לשיבה קטנה, כמקשה של התנצחויות עזות, מלוות בנפנופי ידיים ורעש גדול. וכיון שכן, כשאין בידי הלומד משהו להתנצח בו, הוא מרגיש נחות. ענין זה מופרך מיסודו, שכן כבר משמו של המושג 'עיון' ניתן להסיק שאין זו הכוונה. 'עיון' פירושו לעיין, דהיינו: ללמוד היטב, להתבונן שוב ושוב באותיות ובמילים הקדושות שחז"ל כתבו, ולדקדק בכל מילה ואות.

לבנות מגדלים פורחים של התנצחויות על לא דבר, אינו עיון, אלא התנצחויות. יש הנוטים להעמיד את כל מתיקות התורה שלהם על שמחת החידוש. את עונג נועם הלימוד הם מוצאים רק בהברקה הרגעית של הגילוי וההפתעה. ומשכך, הם אינם מבחינים, כי הלימוד מתקיים בידם רק לשעה קלה. שמחת החידוש, הרצון ללמוד דברים חדשים, לרכוש ידיעות נוספות בתורה, הוא דבר נשגב, חלק יסודי מלימוד התורה. אלא שלימוד כזה אינו מחזיק מעמד לבדו.

יתכן כי בשעת מעשה, בלהט ויכוח נסער, התחושה היא כאילו כך מגיעים לעומק העיון ומתיקות החידוש, אולם באמת אין זה כך. לא רק שמחת התורה אינה מצויה שם, גם הלימוד עצמו אינו מתקיים על תילי תילים של סברות הנערמים עוד קודם הכניסה לעומק הסוגיא ולעיתים אפילו קודם העיון בפשט דברי הגמרא. על צורת לימוד זו כבר כתב ה"ארחות צדיקים": "מבלבלים זה את זה ומבטלים רוב היום... והלימוד שלהם עראי דעראי והביטול קבע".

'עיון' אמיתי משמעותו - התבוננות בנכתב, התעמקות בכוונת הגמרא ועיון במשמעות הדברים. אתה קורא שורה בגמרא הקדושה, הפעל את כל חושך וכשרונותיך להבין, מה כתוב כאן, מה חז"ל התכוונו, האם אני אכן מבין את הנכתב כאן במלוא עמקותו?

אחת מהדרכים הטובות ביותר להבחין בכל פרט, היא לחזור שוב ולקרוא את הנכתב, שכן כך, תמצא בכל פעם הבנה חדשה, בהירות נוספת, עוד ענין קטן שלא הובן בפעם הקודמת לאשורו, והתגלה דוקא על ידי החזרה הנוספת. וכבר אמרו על כך חז"ל (חגיגה ג): "אין בית מדרש ללא חידוש".

רק צורת הלימוד הנכונה היא המביאה לידי מתיקות התורה, המתיקות האמיתית התלויה בהירות, המושגת על ידי לימוד בהתבוננות וחזרה חוזרת ונשנית. מי שמבקש ושוואף לחוש את שמחת התורה האמיתית, עליו לדעת כי היא באה רק על ידי עמל והשקעה.

כל ההתחלות קשות, הרעיון של לימוד איטי, וגם חזרה שוב ושוב עלול להביא לייאוש או חוסר ענין. מדובר בקושי של תחילת הדרך, ללא ספק. המציאות מוכיחה זאת, שככל שחולפים הימים ואוצרות התורה נערמים בלב האדם, הרי הוא מתחיל להרגיש את השמחה הגדולה והשלימה הטמונה בקנין התורה האמיתי. כי אין שמחה גדולה מן ההרגשה ש"הסוגיא הזו כבר קנויה לי", שלאחר כל העיון והחזרות היא כבר 'שלו' בקנין חזרה.

"הגה"צ רבי בן ציון במברגר זצ"ל אמר לי שכן ידוע בכל החכמות שבעולם, מי שצריך ללמוד איזה מקצוע או דברים שיש בהם חשבונות וידיעות, לא שייך שיקלוט בבת אחת את כל הפרטים, אלא בתחילה צריך לעבור על הענין בצורה קלה, ולמחרת כשכבר יודע חלק מן הפרטים, חוזר ומבין את שאר פרטי הענין. וכך היא המציאות שיש דברים שמובנים רק לאחר כמה חזרות, ואפילו בלימוד פשוט של משניות עם הברטנורא, לפעמים לא מבינים הכל בפעם הראשונה, וצריכים לחזור כמה פעמים כדי להבין את כל החשבונות בהירות, ומרן הרב מפוניבז' זצ"ל אמר פעם בפתחת הזמן כי ארבעת הפעמים הראשונות של הלימוד, אינם בגדר חזרה אלא הבנה, מפני שהחזרות האלו מוסיפות לעצם הבנת הענין".

"ראיתי שהובא ממרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שהיה לומד בתחילה את הגמרא עם רש"י כמה פעמים, ורק לאחר שלמד את כל הענין, וחזר עליו כמה פעמים, אז היה לומד גם את התוספות, והעיד על עצמו כי היו מסכתות שלא היה יכול ללמוד בצורה כזו, ולמד את התוספות מיד בתחילה, ושם לב לאחר שנים רבות שנשאר אצלו הבלדל, שאותן המסכתות שלמד בתחילה רק עם פירוש רש"י, נקלטו בשכלו יותר, והוא זוכר אותן בהירות יותר משאר המסכתות. ופעם עשיתי כן בעצמי, שלמדתי פרק "איזהו נשך" בחברותא, ובפעם הראשונה והשנייה למדנו רק גמרא עם רש"י עד סוף הסוגיא, ואחר כך חזרנו פעם שלישית ורביעית עם תוספות, וקיבלנו בהירות גדולה מאוד, שכל פרק איזהו נשך היה ברור כמונח בקופסא. ובחזרה הרביעית, שכבר יש בהירות בסוגיא, אפשר ללמוד גם באחד מספרי הראשונים, וכגון פסקי הרא"ש שהוא חזרה קלה על עיקרי הגמרא עם רש"י ותוספות, ובנימוקי יוסף יש גם תוספת דברים ומביא מעוד ראשונים, וכן בחידושי הריטב"א והר"ן על הר"ף".

(מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א)

הבה נשאל את עצמנו: מי מאושר ושמח יותר? מי שזוכר כאן ווארט או שם פירוש, או מי שזוכר את מה שלמד בעמל באופן בהיר, דף ועוד דף מצטרף למסכתות שלימות שקלא וטריא, כולל רש"י ותוספות, ודברי הראשונים והאחרונים בהבנת הסוגיא?

(מתוך החוברת 'גישמאק בלימוד' בהוצאת ארגון 'אחינו')



פרק נוסף מהחוברת המיוחדת שמספקים לנו הצצה מבעד לחרכי קירותיו של בית היין הגדול מכולם הלא הוא הישיבה, אותם נערים נפלאים העוזבים את כל הבלי העולם הזה מאחור גוום ומשקיעים את מוחם ליבם ונפשם בתורה ובעבודת ה' טהורה, פרקים אלו נכתבו במקורם כחיבור המספק הדרכה בדרך העולה בית ה' לנער העומד בפתח בית היין - הישיבה, ומקיף את כל הנקודות בהם הוא יתקל במהלך הדרך, אך חיבור זה יכול לשמש ככלי עזר להרבה אחרים החפצים לעמוד על סודם של הדברים ועל פנימיות העניינים בין כתלי בית היין.

בית היין



פרק שישי בסדרה

הרב ישראל היימן על העולם הקסום של הישיבות הקדושות. פרקים מיוחדים מתוך הפעילות עם בחורים מתחזקים

אין שום דבר אחר שיכול להידמות לחיים האלו שאני חי היום

עידו התעורר לבוקר חדש ומרענן, לילה ארוך ומרתק עבר עליו, וכשקם הוא החליט שהוא הולך על זה בכל הכח, הוא החליט שהוא נכנס לעניין של הלימוד לפחות בימים שנותרו לו כמו שצריך ועם כל החושים, רק כדי שיוכל לקבל את המימד הנכון ולהרגיש את הצדדים בלבטיו הגדולים לגבי המשך בצורה שווה ונכונה,

עידו נכנס אל בית המדרש וסקר אותו בדקדקנות בניסיון למצוא את חיים ולהמשיך את הלימוד מאתמול, אך ללא הצלחה, חיים לא היה בבית המדרש, הוא החליט להמתין מספר דקות ואם לא ימצא אותו הוא ישאל עליו וינסה לאתר אותו ברחבי הישיבה,

לאחר מספר דקות הוא ניגש לאחד הבחורים ושאל אותו על חיים, היכן הוא והאם ניתן לאתרו כעת, הבחור בירר וענה לו לאחר מספר דקות שחיים לא יגיע היום לישיבה, וכשראה הבחור שעידו נבון הוא שאל אותו האם אפשר לעזור לו, עידו גמגם במבוכה, הוא עדיין לא ידע מה הוא רוצה מעצמו ואיך הוא מתקדם עם התכניות שלו, הוא תכנן להתיעץ על כך עם חיים, ועכשיו חיים לא נמצא,

הבחור שקלט את המבוכה הפנה את עידו לאחד האברכים, הוא יעזור לך אמר לו,

עידו היסס, אך לאחר כמה דקות הוא החליט שאין לו מה להפסיד והוא ניגש לאברך שהזדהה בשם משה, משה התגלה כנעים שיחה ושאל את עידו בנועם איך ובמה אפשר לעזור לו, עידו החל לגולל את קורות הימים האחרונים, הוא סיפר על ההחלטה מהיום בבוקר, ההחלטה לנצל את הימים הנותרים ולהיכנס לענייני הלימוד ברצינות ועל התקלה הבלתי צפויה שבאה מיד אחרי קבלת ההחלטה עם חיים שהחליט בלי לדעת על ההתפתחויות להעלם בלי להודיע,

משה הורה לעידו לשבת לידו, אתה יודע, ככה זה בחיים, אנחנו שמאמינים בהשגחה פרטית שהשם יתברך משגיח על כל אחד ונותן לכל אדם ברחבי הגלובוס ללכת בדרך ייחודית משלו, נותן לכל אחד גם את הניסיונות והקשיים משלו, מה שקרה לך הבוקר,



**משה סקר את בית
המדרש ארוכות
בנסיון למצוא מישהו
מתאים ולבסוף
סימן לעידו ללכת
אחריו והוביל אותו
בין שורות הלומדים
לכיוונו של בחור בעל
פנים עדינות שהיה
שקוע כל כולו בגמרא
הגדולה שהיתה
מונחת לפניו,**



עוד לפני שאנחנו ניגשים לפתור את הבעיה, נותן לך מימד של הסתכלות על החיים כולם, כל אחד כשהוא בא לעשות דבר טוב, משהו מועיל, לא רק בנושאים רוחניים, גם סתם ככה בענייני העולם, נתקל בקשיים, לא הכל הולך חלק, ויש לזה גם סיבה, והיא פשוטה מאד, כל דבר שאדם עושה הוא בהשגחה מלמעלה, ואף אחד לא יכול לעשות שום דבר בלי לקבל רשות משמים על כל פעולה שהיא אפילו הפשוטה ביותר, כך אנחנו מאמינים, והאלוקים גילה לנו על ידי חכמינו זיכרונם לברכה שהוא רוצה את המאמץ, את הפעולה ולא בהכרח את התוצאה, כלומר, כאשר בנאדם רוצה לעשות משהו טוב, להועיל לעצמו או לאחרים, מה שנדרש ממנו זה המאמץ והרצון, החתירה אל הטוב, התוצאה היא תלויה רק ברצון הבורא, היא לא קשורה בכלל למה שהאדם עושה, אם האלוקים יחליט זה יצליח ואם לא זה לא ילך, לא משנה מה האדם עשה, ולכן, כיון שהעיקר הוא המעשה והדרך ולא התוצאה, יש לבורא אינטרס במאמץ ובגילוי הכוונה של האדם, ולכן הוא לפעמים מערים קשיים על האדם בדרך אל הטוב, הוא רוצה לבחון את הנכונות של האדם להשקיע ולתת את עצמו, הקשיים הם חלק מהעניין, ואם אתה מספר שהבוקר החלטת להתחיל וללמוד ברצינות, לבדוק את העניין ולהתחיל לעבוד ומיד נתקלת בקשיים סימן שאתה בדרך הנכונה, אתה על הגל, סימן שהאלוקים רוצה את הדרך הזו, זו ההחלטה הנכונה בעיניו ואתה עושה את הדבר הנכון, קח את זה ככלל לחיים, אם אתה עושה משהו טוב ואתה נתקל בקשיים זה לא אמור להרפות אצלך את ההליכה בדרך, זה אמור רק לחזק אותך, עכשיו בוא נבדוק מה אפשר לעשות, אתה רוצה ללמוד עם מישהו?

בוודאי, ענה עידו, הרי כך החלטתי הבוקר, תן לי מישהו שיעזור לי, אני רוצה ללמוד ואולי גם להכנס לשיעור אם אני ארגיש שאני מוכן מספיק,

משה סקר את בית המדרש ארוכות בנסיון למצוא מישהו מתאים ולבסוף סימן לעידו ללכת אחריו והוביל אותו בין שורות הלומדים לכיוונו של בחור בעל פנים עדינות שהיה שקוע כל כולו בגמרא הגדולה שהיתה מונחת לפניו,

אתה לבד היום? שאל משה, הבחור הרים את ראשו מהגמרא והנהן קלות, תהיה מוכן ללמוד עם עידו? בחור חדש כאן בישיבה?

לא חדש, בנסיון, תיקן עידו בחיוך,

כן, בוודאי, אני אשמח מאד לחברותא עכשיו כי החברותא הקבועה שלי לא יגיע בימים הקרובים וכבר חששתי שאני יצטרך ללמוד לבד,

הוא סימן לעידו להתיישב והזדהה בחיוך, אני אלירן, אתה עידו אני מבין, רוצה ללמוד?

כן, עידו התיישב ואלירן הסיט לכיוונו גמרא ופתח אותה בדף הנלמד,

הם צללו ללימוד עמוק ומענג ותוך דקות ספורות לא היה ניכר ההבדל בין הנער שאך לפני ימים ספורים הגיע לישיבה לחברו הוותיק, הם התווכחו והסכימו, עיינו והתקדמו, ועידו הרגיש איך הוא מתמוזג בהוויה שעוטפת אותו מכל כיוון,

לאחר שעה ארוכה אלירן סיכם את הלימוד במשפטים קצרים ואמר לעידו עד כאן לעכשיו, עד כאן אמורים להגיע היום בשיעור, יש לנו עוד כמה דקות עד השיעור רוצה לצאת לקפה או לנוח קצת?

עידו הנהן והם יצאו יחד לחדר הקפה של בית המדרש, בדרך פנה עידו לאלירן, אפשר לשאול משהו?

בוודאי, אלירן שהיה עדיין תחת השפעת הסוגיא והלימוד המשותף היה במצב רוח מרומם למדי, תגידי, שאל עידו, כמה זמן אתה בישיבה כאן?

אלירן חיך, כמעט שנה כבר ברוך ה', והמשיך מיד, תראה, אני לא יודע מה הסיפור שלך ומאיזה רקע אתה מגיע, שמעתי שאמרת לפני שלמדנו למשה שאתה כאן רק לנסיון, אני לא מתערב לך ולא רוצה לחפור לך, אבל שתדעי, גם אני מגיע מאותו רקע שמסתבר שאתה מגיע ממנו, אני גם הייתי לפני קצת פחות משנה נראה כמוך ומבולבל כמוך, אני אומר לך בהתחייבות, אין שום דבר אחר שיכול להידמות לחיים האלו שאני חי היום, שום דבר לא יכול לתת כל כך הרבה סיפוק ומשמעות לחיים כמו הלימוד בישיבה ולא רק הלימוד עצמו אלא כל החיים כאן על כל החלקים שהם כוללים, אני לא יודע לכמה זמן אתה פה לנסיון, אבל אי אפשר להרגיש באמת את מה



תגיד, לא נראה לכם שהגזמתם? מה זה כל כך משנה מה הוא אמר ואיך, הוא בא לפרש את הגמרא, נכון? אז הוא פירש, הכל מובן, עכשיו מה הלחץ, רש"י אמר ככה או אחרת, העיקר שאנחנו מבינים את הגמרא, לא?

גם אתה, אם כבר שמעת את השאלה כדאי שתשמע גם את התשובה בצורה מסודרת,

הם התיישבו והרב פתח בהסבר, עידו, לו יצויר שאני עכשיו נותן לך דף ועט ומבקש ממך לכתוב איזה ברכה לחבר שיש לו יום הולדת, כמה זמן היה לוקח לך לכתוב דבר כזה?

חמש דקות אולי, ענה עידו מיד,

יפה, הרב המשיך, ואם הייתי מבקש ממך לכתוב איזה מסר לקבוצת אנשים שאני רוצה לחזק אותם נניח, תכתוב להם איזה חיזוק או מסר יפה שאני יוכל להעביר להם בשימך, כמה זמן זה יקח לך?

זה אולי יותר, ענה עידו, זה כבר משהו יותר רציני קצת, צריך להשקיע מחשבה מה לכתוב ואיך,

בוא נמשיך, אם הייתי מבקש ממך לכתוב עכשיו מכתב לילדים שיהיו לך בעזרת ה' שיפתחו אותו ובחנתונה שלהם, איזה מכתב מרגש שידריך אותם לחיים,

טוב, זה יקח לי כמה ימים, עידו לא הבין להיכן הרב חותר, זה משהו באמת רציני, אני צריך לחשוב טוב טוב, ולסגנן את זה כמו שצריך, זה לא בשלף, אבל הרב, מה זה קשור?

כבר, ענה הרב, וצוואה שהילדים שלך יפתחו אותה אחרי אריכות ימים ושנותיך?

או, עידו התמתח כשאלירן צופה בו וניצוץ של הבנה עומד בעיניו, זה כבר באמת משהו שגדול עלי כרגע הייתי צריך להתייעץ עם מישהו, זה רציני יותר, צריך לחשוב על כל מילה ולראות מה לכתוב ומה להשמיט אני לא חושב שאני יכול לעשות את זה לבד,

הרב לקח נשימה ארוכה והישיר מבט לעידו, אז תבין, אמר, רש"י ושאר רבותינו מפרשי התלמוד, ועוד לפניהם, התנאים והאמוראים, כשהם כתבו את החיבורים שלהם הם ידעו קודם כל שהם עוסקים בתורת אלוקים חיים, בתכלית הבריאה, אין אופציה לעשות טעויות עם דבר כזה, כל מילה שקולה ומדודה כדי שלא תהיה אפשרות לשום טעות, ובפרט כשהם ידעו שהם כותבים את זה לדורות רבים, ואלפי שנים אחרי שהם כותבים את זה עוד ילמדו את המילים האלו וינסו ממרחק השנים להבין מה ואיך הם התכוונו לכתוב,

עכשיו אתה מבין? זה הרבה יותר מלכתוב צוואה, אנחנו ניגשים למילים של רבותינו בחרדת קודש ומדקדקים בכל מילה כי אנחנו יודעים באיזה חרדת קודש הם ניגשו לכל מילה שהם כתבו, ואנחנו יודעים שאין מילה ואפילו אות מיומרת בדבריהם הקדושים.

שהישיבה נותנת לך בכמה ימים ספורים, אם אתה רציני קח לך פסק זמן משמעותי יותר מכמה ימים ותבדוק לעומק, שבועיים שלוש לא פחות, רק ככה תוכל לדעת ולהרגיש באמת מה זה ישיבה,

עידו חיך בתגובה, עוד לא שאלתי כלום ואתה כבר יורה עלי את כל התחמושת... זה באמת מה שרציתי לשאול אותך, אני לא יודע עדיין כמה זמן אני יוכל להיות כאן אבל בינתיים אני כאן ורוצה להשקיע, איך אני יכול להשיג חברותא טובה, מה אני צריך לעשות עם זה? למי לפנות ואיך להתחיל בכלל? האמת זה קצת מפחיד אותי להתחיל ככה אבל אני חושב שאין לי ברירה, אני פשוט צריך לקפוץ למים ולהתחיל לשחות, לחתור חזק.

אלירן הסתובב לכיוונו של עידו, עכשיו אתה יורה עלי את כל התחמושת, הא?

תשמע, בוא נכנס לשיעור ואחר כך אני ינסה לעזור לך,

אלירן ועידו נכנסו לשיעור במהלכו ניסה עידו להחזיק ראש ולעקב אחרי המהלך ההולך ומתפתל של הרב מוסר השיעור בין נבכי הסוגיא הנלמדת,

בסוף השיעור ניגש אלירן לעידו ומצא אותו כשראשו בין שני ידיו והוא מהורהר,

נו, איך היה השיעור? שאל בהתעניינות, עידו לא ענה ורק עשה תנועה לא מחייבת עם הידיים, הוא היה שקט וניסה לרכז את המחשבות הרבות שרצו במוחו כמו על כביש מהיר,

תגיד, הוא פנה בפתאומיות לאלירן, מה הקטע הזה עם רש"י?

מז'תומרת? התפלא אלירן, מה הבעיה שלך עם רש"י?

עידו התנער והישיר מבט לאלירן, לא הבנתי את הקטע הזה, כל השיעור כמעט היה על פחות משורה אחת ברש"י הרב וכל התלמידים דנו שעה ורבע על ארבע מילים ברש"י מה הוא התכוון ומה הביא אותו לכתוב כך ולא אחרת למה במילים האלו והאם חסר כאן אות או לא, תגיד, לא נראה לכם שהגזמתם? מה זה כל כך משנה מה הוא אמר ואיך, הוא בא לפרש את הגמרא, נכון? אז הוא פירש, הכל מובן, עכשיו מה הלחץ, רש"י אמר ככה או אחרת, העיקר שאנחנו מבינים את הגמרא, לא?

אלירן לא חיך והתייחס ברצינות גמורה לשאלה של חברו הטרי, בוא איתי, אמר אחרי רגע של מחשבה, בוא ננסה לתפוס את הרב עוד לפני שהוא נכנס לחדר וננסה לשאול אותו הוא בוודאי יענה לך בצורה יותר מפורטת וטובה ממני,

הרב שמע במאור פנים את השאלה, והזמין אותם להכנס לחדר ולשבת ליד שולחן, לשאלה חשובה כזו צריך ריכוז, אמר, זה לא לשיחת מסדרון קצרה, ואלירן בוא

אוצרות ויהלומים



7 יהלומים חינוכיים ותורניים
מבעל התיבות שלום מסלונים זי"ע

כפי שנרשמו על ידי חדב"נ
הגאון רבי ישראל קופילוביץ שליט"א
ר"ח בישיבת סלונים.

מאת: הרב יעקב היילר צילום: שמעון ויס

הקושי והצער שהיה לה מחמת הפגיעה, נענה מרן ואמר לה: תקני מתנה למי שפגעה בך. וכאשר היא שאלה אותו: לא די שהיא פגעה בי כ"כ, עוד לקנות לה מתנה? נענה מרן ואמר: מי יודע כמה צער נמנע ממך בעגמות נפש זו...

מדוע לא הסכים רבינו שאגיע לישיבה?

מידותיו היו נדירות ביותר. מסיבת האירוסין שלי התקיימה במירון ומרן זי"ע נשאר אח"כ כמה ימים שם. ביום חמישי שב מרן זי"ע לישיבה כשאני התליתי אליו ברכבו, אך כשהגענו סמוך לבני ברק, ביקש מהנהג שיפנה לבית הורי שהתגוררו בב"ב כדי שארד ואלך לביתם.

הוא הסביר לי מכיון שיש היום בישיבה חתן שנוסע לשבת אופרוף והסדר היה שחבריו נפרדים ממנו בשמחה ומחולות, וא"כ אם הוא ישוב יחד עמי לישיבה, הרי תוסט מעט התשומת לב מהחתן הנוסע הערב לביתו ועלולה להיגרם לו עגמת נפש, לכן ביקש ממני שאלך לביתי ואבוא מאוחר יותר לישיבה.

בברנוביץ היה בחור חברמן במיוחד,

מרן זי"ע סיפר לי שבברנוביץ היה בחור חברמן במיוחד, וכולם היו בטוחים אחרי המלחמה שאם יש ניצול זה הוא, והיה את ר' אשר אורקוביץ (ז"ל) אשר היה עושה הכל במתינות ובישוב הדעת וחשבו שהוא האחרון שינצל, אבל למעשה ראו בדיוק להיפך איך שהכל בהשגחה פרטית, אותו בחור נהרג בין הראשונים ה"ד, ואילו ר' אשר ניצל מהמלחמה.

(המבשר תש"פ)

האחרונות, היה מרן זי"ע ממלמל כל הזמן מתוך השינה "שמעו ישראל", ואני מאמין, ולך אני אדוני המלך.

תפילין חדשות בגיל 80

מו"ח אדמו"ר זי"ע בהיותו בחור בעיר ברנוביץ חסך פרוטה לפרוטה עד שקנה תפילין מהודרות ביותר, ולא הסתפק כמה שקנה לו אביו, וכשהגיע לאר"י ראה שבאר"י התפילין מהודרות הרבה יותר מאלו המהודרות של ברנוביץ ושוב חסך כסף עד שהיה לו לקנות תפילין חדשות ומהודרות. לקראת גיל שמונים קנה שוב תפילין חדשות. (משמיע שלום, פר' בא)

איך ידע האם הוא עדיין בדרך הישר?

פעם ישב עם קבוצת אברכים וכ"א העלה מהרהורי לבו. שאל אחד האברכים שהיה גר בב"ב את אדמו"ר זי"ע: בשלמה האברכים שגרים בירושלים אדמו"ר זי"ע רואה אותם כל העת ומכוונם לדרך הטוב אם סטו, אך מי שגר רחוק איך ידע האם הוא עדיין בדרך הישר? ענה לו הרבי: לחסידי סלונים יש מצפן שמראה להם האם הם בדרך הנכונה אם כשעוברים ג' חדשים השבתות נעשים מרוכזים יותר, אות הוא כי הוא על דרך המלך. אך אם אין שינוי לטובה בשבתותיו הרי בוודאי שהוא מתרחק והולך.

לקנות מתנה לפוגע בך

כאשר אחת מבני המשפחה נפגעה מאוד בצורה חזקה ממאן דהוא. נכנסה אל מרן זי"ע ותינתה את

הבחור ביקש שהרבי יסביר לו מה זה חסידות

בחור שהגיע ללמוד בישיבה נכנס אל אדמו"ר זי"ע, וביקש שכיון שנכנס לישיבה חסידית בקשתו שיסביר לו מה זה חסידות.

אמר לו אדמו"ר זי"ע שא"א להסביר מה זה חסידות, כמו שא"א להסביר לאחד שישאל מה זה 'לומדות'. אלא אם ינסה להיכנס לענין הלימוד יבין, ואף שבשלב הזה עדיין אינו יכול להסביר לאחרים מה זה 'לומדות' אך הוא עצמו כבר מבין, וכן בחסידות צריכים להיכנס קודם לענין כדי שיוכלו להבין מה זה. אך כדי לא להוציא אותך ריקם נאמר רק זה, משל למלך שחתם חוזה עם משרתו את כל המוטל עליו לעשות בבית. יום א' פרצה שריפה בארמון, רץ המשרת לבדוק האם בחוזה ישנה התחייבות לכבות שריפות או לא. זהו ההבדל בין חסיד לשאינו חסיד, יש אדם שקיבל את התורה וכל דבר שצריך לעשות בודק האם זה כתוב במפורש בתרי"ג מצות או לא. אך לפעמים צריך בבית המלך משהו שלא כתוב אבל הוא לא התחייב ולא יעשה דבר שלא התחייב עליו. החסיד מחפש לעשות כל דבר שהמלך אפילו רק רוצה.

רבש"ע, אני אוהב אותך!

בשנים האחרונות לחייו, לפעמים כשהיה נדמה לו שאין אף אחד מסביב לחדרו, היתה פורצת מלבו הקדוש זעקה: רבש"ע, אני אוהב אותך! ויש שהיה נשמע מחדרו שיר של בטחון "יושב בסתר" כאשר בכל פעם נעצר בפסקו אחר אם זה "כי בי חשק" או "עמו אנוכי בצרה" וכדו', אבל מיד כשהיה מבחין שמישהו שומע את רגשות לבבו הבוקעים החוצה - היה משתתק.

בעת שישנתי עמו פעם בשבוע בשבע השנים

מדורו של הרב אליעזר (לייזר) רוט

להשתכר מבית היין



**ביקש החזון איש:
"ספר לי עליהם."**

רצוני לדעת במה זכו בכזה בן

סיפר הרב גדליה שוורץ זצ"ל מארצות הברית, שפעם נכנס אל מרן החזון איש זצ"ל כשרבינו מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, יצא מחדרו. כששמע החזון איש שרבי גדליה היה בלונדון, התעניין: "האם הכרת את הוריו של הבחור שיצא מכאן?!"

ענה: "כן, הכרתים היטב!"

ביקש החזון איש: "ספר לי עליהם. רצוני לדעת במה זכו בכזה בן."

ענה: "פעמים רבות ביקרו אצלו נצרכים בבית מסחרו, והיה נוהג להכניס לכיסיהם כסף כדי שלא ירגישו ויתביישו, העניק להם 'מתן בסתר'."

שמע החזון איש וביקש: "ספר עוד!"

סיפר: "הייתי שם בעת חוליו של אביו. הוא ביקש שיתרמו סכום כסף לצדקה, לרפואתו. נדבו הנוכחים סכום כסף רב מאד 'בעבור שרבי אשר יקום ויבריא מחליו'."



כששמעו, ננער רבי אשר. התיישב במיטת חליו, והרעים בקולו: "לא עושים תנאים עם הקדוש ברוך הוא הטוב והמיטיב! אתם תתנו בלי כל תנאי. והוא יעשה כרצונו וירחם עלי!"

כשמוע החזון איש אמר: "דיינו, איני צריך לשמוע יותר, די לי בכך כדי להכירו, ולהבין מדוע זכה בכזה בן!".

*

מורי ורבי הגה"צ רבי משה שניידר זצ"ל אמר, שאם אין לבני הישיבה כסף לעשות בו צדקה, אין הם פטורים מחובת החסד, והם יכולים לקיימו ברוחניות. והנהיג שבני הישיבה מקדישים שעה ביום לעזור לאחרים בלימוד.

וראיני מתלמידי הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל שאמרו בשמו, שכשם שצדקה במקומו גורמת לבעליה להתעשר, אף ברוחניות כן, ואם מפרש מעשר מזמנו לחלוק כשרונותיו וידיעותיו עם אחרים, יזכה להתעשר שבעתים ברוחו!

(מתוך הגדה של פסח 'ויגד משה')



זוג שווה אלפיים אך לעגיל אחד אין שום ערך

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א: משה ואהרן מהווים סמל לדורות בהנהגה בין אחים גדולים. אהרן היה הבכור והיה גדול בנבואה ממושה, כפי שאמר הקב"ה למשה: "ואהרן אחיך יהיה נביאך" (שמות ז, א). מכל מקום משה רבינו הוא שעלה למרום להוריד את התורה, התוכח עם המלאכים ואף ניצח אותם!

למרות התפקידים השונים שקיבל כל אחד מהם, היו אוהבים ביותר זה את זה, ולא היתה ביניהם שום קנאה ושום שנאה. הכתוב כותב את שמותיהם בסדר שונה - לפעמים "הוא משה ואהרן", ולפעמים "הוא אהרן ומשה", לומר שהיו שווים, כיבדו זה את זה, ולא הרגישו מעלה יתרה אחד על חברו.

מהראנ"ח, הלא הוא רבי אליהו בן חיים מגדולי חכמי קושטא, סיפר כי באו לפניו שני סוחרים יהלומים שישפוט ביניהם. שטח האחד את טענותיו: רעי הסוחר

נסע לאמסטרדם, מסרתי לו זוג עגילים בשווי אלפים דינרי זהב, ביקשתי ממנו למכור אותם, והבטחתי לו כי כל רווח שיצליח להשיג מעבר לאלף ושמונה מאות דינרי זהב - יהיה שלו.

כפועל נסע הסוחר, הציע את העגילים למכירה, וגרם להתלהבות גדולה. אנשים הסכימו לשלם לו אפילו שלושת אלפים דינרים תמורתם, אלא שהכל תלוי במזל, ואפילו עגיל התלוי באוזן, כשבא להעביר את הסחורה לידי הקונה, התברר לו שעגיל אחד נעלם ואינו.

הקונה, כמובן, ביטל מיד את הסכמתו לקניה והסוחר התייאש ממציאית העגיל השני. איך יוכל לדעת היכן אבד לו? כששב לביתו ניגש תכף ומיד לבית ידידו, סיפר לו על האבדה הגדולה, החזיר לו את העגיל שבידו, ונתן לו אלף זהובים תמורת העגיל שאבד.

התרעם הלה: אלף בלבד? מה אוכל כבר לעשות בעגיל אחד? וחברו טוען לעומתו: אתה הוא שאמרת לי כמו פיך ששוים הוא אלפיים דינרי זהב, ואם כך - כל אחד מהם שווה אלף.

כך באו שניהם לדין לפני מהראנ"ח, והוא הכריע כי על הסוחר לשלם אלף וחמש מאות דינרי זהב תמורת העגיל שאבד. הוא נימק את פסק הדין בכך שזוג שווה אלפיים אך לעגיל אחד אין שום ערך, מלבד האבן ומשקל הזהב שבו, ואת כל ההפרש צריך המאבד לשלם.

הרי לנו מציאות ה'זוג' מעניקה יופי וערך מיוחדים לכל אחד מן החלקים!

כיוצא בכך במשה ואהרן. כל אחד מהם הכיר בעובדה שהוא ואחיו מקבלים ערך מיוחד דוקא בשל היותם שניים! ערך זה לא היה מתקבל אם היו כל אחד לבד! מכך נבעה הערכתם זה לזה.

(מתוך דורש ציון)



וכי 'פוסק הדור' צריך לעיין בספרים?

זהירותו המופלגת של מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל: ליהודי אחד בארץ ישראל היה שאלה בהלכה, והוא

החליט להתקשר אל מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל לשמוע את דעתו בענין. הוא התקשר בשעה עשר בבוקר ולא שם לב שבארצות הברית השעה היתה שלוש לפנות בוקר.

הגר"מ פיינשטיין ענה לו, וללא הקדמות האיש שאל את שאלתו וחזרה לקבל את תשובתו של ר' משה. אבל במקום לענות, התנצל ר' משה וביקש ממנו להישאר על הקו לכמה דקות.

חשב האיש לעצמו, וכי 'פוסק הדור' צריך לעיין בספרים? הרי כולם יודעים שר' משה יודע את כל התורה כולה ומשיב מיד אפילו על השאלות הכי סבוכות!

אחרי חמש דקות חזר ר' משה לטלפון, וקבע את דעתו בשאלה, וביאר לשואל את המקורות והדרך שהביא אותו לפסק ההלכה. ואז להתפתע השואל שאל אותו ר' משה לשמו, ולכתובת שלו בארץ ישראל. היהודי לא הבין למה פוסק הדור צריך את המידע הזה, אבל בלי להסס הוא אמר את שמו ואת כתובתו. לאחר שבוע הוא קיבל צ'ק בדואר מר' משה, ועם הצ'ק היה פתק הסברה, וכך כתב לו ר' משה זצ"ל:

"כשהתקשרת אלי בשלוש לפנות בוקר, לקחתי זמן ליטול את ידי ולומר ברכת התורה לפני שענית לך. אף על פי שאני יודע שהיית מוכן לשלם על השיחה, אני רואה את עצמי אחראי לזמן שערכת אותך על הקו, שלא היה אלא לתועלת שלי - כדי שלא אדבר דברי תורה בלי לברך, לכאנני שולח לך צ'ק על בערך חמש דקות של שיחה בינלאומית".

(מתוך אוצר פנינים ועובדות מרבותינו ע"פ "לפניו נעבוד" עמו' תקכ"ז)



מידות ושיעורים

גזור ושמור



מידות עיקריות			
המידה	שיעורה ביחס למידות אחרות	חזון איש ¹	רבי חיים נאה
אצבע (אגודל ²)	רבע טפח	2.4 ס"מ	2 ס"מ
טפח ³	4 אצבעות ⁴ ; 1/6 אמה	9.6 ס"מ	8 ס"מ
אמה ⁵	6 טפחים ⁶	57.6 ס"מ	48 ס"מ
ד' אמות	4 אמות; 24 טפחים	230.4 ס"מ	192 ס"מ
מיל	2,000 אמה	1152 מ'	960 מ'
פרסה	4 מיל; 8,000 אמה	4,608 מ'	3,840 מ'

מידות נוספות			
המידה	שיעורה ביחס למידות אחרות	חזון איש	רבי חיים נאה
כשעורה ⁷	קרוב ל-1/2 אצבע	ראה לעיל שיעור אצבע	ראה לעיל שיעור אצבע
מלוא קשר גדול ⁸	כאצבע וחצי	ראה לעיל שיעור אצבע	ראה לעיל שיעור אצבע
מלוא הסיט	קרוב לטפח. וי"א: 2 אצבעות ⁹	ראה לעיל שיעור טפח ושיעור אצבע	ראה לעיל שיעור טפח ושיעור אצבע
זרת ¹⁰	1/2 אמה ¹ ; וי"א: 1/3 אמה	28.8 ס"מ; וי"א: 19.2	24 ס"מ; וי"א: 16
ריס	266 ו-2/3 אמה; 1/7.5 מיל	153.6 מ'	128 מ'

6. ראה הערה קודמת.
 7. אורך גרעין יבש של שעורה עם קליפתו.
 8. מרק'שר (=פרק) הראשון עד סוף הציפורן - באגודל של אדם בינוני.
 9. לדעת רוב הראשונים 0 שיעורה הוא כמרחק שבין האצבע לאמה כשימתחן בכל כוחו 0 והוא קרוב לטפח; ולדעת הרמב"ם -
 כ-2 אצבעות (ראה לעיל שיעור אצבע). ישנה מידה נוספת הנקראת 'מלוא רוחב הסיט כפול' 0 ושיעורה - לדעת רוב הראשונים - פי שנים מ'מלוא הסיט' 0 דהיינו: קרוב ל-2 טפחים. אולם לדעת הרמב"ם 0 'רוחב הסיט' גדול בהרבה מ'מלוא הסיט' 0 ושיעורו קרוב ל-2 טפחים 0 כך ש'מלוא רוחב הסיט כפול' הוא קרוב ל-4 טפחים.
 10. המרחק בין האגודל לזרת כשימתחן בכל כוחו.
 11. לדעת רוב הראשונים הזרת היא 1/2 אמה של 6 טפחים; ולדעת הרשב"א - 1/2 אמה של 5 טפחים. וי"א שהן 2 זרות:
 זרת הנמדדת ביד כנ"ל (הערה 10) והיא 1/2 אמה בת 5 טפחים 0 וזרת הלכתית שהיא 1/2 אמה בת 6 טפחים.

הנקרא: 'טפח שוחק'. בהתאם לכך 0 גם האמה הנוכרת להלן 0 היא 'אמה עעבה' 0 ובמקום שהשיעור המצומצם הוא לקולא 0 יש להחמיר ולמדוד באמה שוחקת'. יש מהפוסקים שכתבו כך גם לגבי ה'אצבע' 0 שיש בה שיעור גדול יותר של 'אצבע שוחקת' 0 ויש שכתבו כך אפילו לגבי 'מיל ו'פרסה'. השיעור ה'שוחק' גדול יותר מהשיעור העעב' ב- 01/48 כך ש'אצבע שוחקת' היא 2.45 ס"מ לפי שיעור חזו"א / מעט יותר מ- 2.04 ס"מ לפי שיעור ר"ח נאה; 'טפח שוחק' - 9.8 ס"מ / קרוב ל- 8.17 ס"מ; ו'אמה שוחקת' - 58.8 ס"מ / 49 ס"מ.
 5. אורך הרוגוע של אדם בינוני 0 מהמרפק עד קצה האצבע האמצעית. לדעת הגר"ח נאה 0 זה הוא שיעור האמה בת 6 טפחים 0 שהיא האמה ההלכתית לחוב דני' התורה. אולם לדעת מון החזו"א 0 שיעור זה הוא שיעורה של אמת בת 5 טפחים 0 הנוכרת בממרא לגבי כמה עניינים 0 ואילו האמה בת 6 טפחים 0 היא הנוכרת בכתוב בלשון 'אמה - אמה וטופח' 0 דהיינו אמה בת 5 טפחים ועוד טפח.

1. שיטות מון החזו"א איש והגר"ח נאה: כידוע 0 קיימת מחלוקת גדולה בין הפוסקים בנוגע למידות ולשיעורים בזמננו. שתי השיטות העיקריות הן: השיעור הקטן הידוע בשם 'שיעור רבי חיים נאה' 0 לפיו מידת האצבע (ראה הערה 2) היא 2 ס"מ; והשיעור הגדול הידוע בשם 'שיעור חזון איש' 0 לפיו מידת האצבע היא 2.4 ס"מ. [אמנם 0 מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר בשם אביו מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל 0 שהשיעור אינו 2.4 בדיוק 0 אלא מעט פחות מכן]. לפי זה 0 התוספת של 'שיעור חזון איש' בכל מידות האורך היא 020% במידות השטח - 044% ובמידות הנפח - 72.8%.
 2. רוחב אגודל של אדם בינוני.
 3. גובה אגרוף קמזן של אדם בינוני.
 4. שיעור זה הוא השיעור המצומצם של טפח 0 הנמדד כאשר האצבעות צמודות זו לזו 0 והוא נקרא: 'טפח עעב'. אולם כאשר השיעור המצומצם הוא לקולא 0 יש להחמיר ולמדוד את הטפח כאשר האצבעות מרווחות מעט 0 והוא כמובן שיעור גדול יותר 0